

Tartalom

Összefoglalás	3
1. Nemzetközi kitekintés	4
1.1. Globális gazdaság teljesítménye	4
1.2. A termékek és szolgáltatások külkereskedelmi forgalmának alakulása a GDP szerinti elszámolás alapján	6
1.3. Külkereskedelmi termékforgalom	8
1.4. Szolgáltatás- külkereskedelem	11
2. A magyar külkereskedelem nemzetgazdasági vonatkozásai	13
3. Magyarország külkereskedelmi termékforgalma	15
3.1. A termékkivitel áruszerkezete	16
3.2. A termékbehozatal áruszerkezete	18
3.3. A külkereskedelmi termékforgalom relációs szerkezete	20
3.4. A külkereskedelmi termékforgalom egyenlege	22
3.5. Külkereskedelmi termékárak	23
3.6. A külkereskedelmi termékforgalom alakulása vállalati jellemzők szerint	26
4. Magyarország szolgáltatás- külkereskedelmi forgalma	29
4.1. A szolgáltatások külkereskedelme szolgáltatáscsoportok szerint	29
4.1.1. Turizmus	29
4.1.2. Szállítási szolgáltatások	31
4.1.3. Üzleti és kormányzati szolgáltatások	33
4.2. A szolgáltatás- külkereskedelem alakulása vállalati jellemzők szerint	34
5. Módszertani információk	38

Jelmagyarázat

Elérhetőségek

Összefoglalás

2016-ban a világ termék-külkereskedelmének volumene 1,3%-kal emelkedett az előzetes adatok szerint.¹ A kismértékű globális volumenbővülést 2016-ban sem kísérte az árukereskedelem értékelkedése: a világkereskedelem 15,5 ezer milliárd dolláros értéke 3,3%-kal csökkent az előző évhez képest. Az Európai Unió tagállamainak a világ többi országával folytatott termék-külkereskedelmében mindkét forgalmi irányban csökkentek az értékadatok. Az export 1745 milliárd eurót tett ki, ami 2,5%-kal elmaradt a 2015. évihez képest. Az import 1,2%-os csökkenéssel, 1708 milliárd eurós szinten zárt. Az EU-28 csoport külkereskedelmi mérlege 36,9 milliárd eurós aktívumot mutatott, 23 milliárd euróval kisebb volt az előző évinél.

Magyarországon 2016-ban is folytatódott a növekedés a külkereskedelemben. A **termék-forgalomra** vonatkozó előzetes adatok szerint a kivitel értéke 29,0 ezer milliárd, a behozatalé 25,9 ezer milliárd forint volt, ami folyó áron a forgalom 3,4, illetve 2,1%-os növekedését jelenti az előző évhez képest. A termék-külkereskedelmi egyenleg 3,1 ezer milliárd forint (9,9 milliárd eurós) többletet mutatott, 429 milliárd forinttal (1,3 milliárd euróval) javult az előző évhez képest. A külkereskedelmi termékforgalom volumene is tovább bővült, az export 4,4, az import 4,7%-kal nőtt 2015-höz képest.

Az Európai Unió tagországaival folytatott külkereskedelemben a kivitel értékének 3,9, a behozatal értékének 3,6%-os bővülése azt eredményezte, hogy az **EU részesedése kissé emelkedett** a termékforgalomban, elérve az exportban a 79, az importban a 78%-ot. Az EU-n kívüli országok relációjában az export 1,6%-kal meghaladta az előző évit, az import azonban 3,0%-kal mérséklődött.

2016-ban a termékbehozatal **forintban mért árszínvonala** 2,5, a kivitelé 1,0%-kal csökkent az előző évhez viszonyítva. A forint a főbb devizákhoz képest 0,5%-kal gyengült: ezen belül az euróhoz viszonyítva éves szinten 0,5, a dollárhoz hasonlóan – a 2015. évi 20,2%-os gyengülést követően – további 0,7%-kal értékelődött le.

Bár a **szolgáltatások** külkereskedelmi forgalma lényegesen alacsonyabb a termékforgalomnál, jelentősége és értéke egyre nő. Magyarországon 2016-ban a szolgáltatások exportja 6,6 ezer milliárd, importja 4,4 ezer milliárd forintot tett ki, a folyó áron mért bevételek 4,9, a kiadások 0,3%-kal emelkedtek 2015-höz képest. A szolgáltatás-külkereskedelem egyenlege 2,2 ezer milliárd forint többletet mutatott, ami 298 milliárd forinttal javult az előző évhez képest.

¹ Forrás: WTO Trade recovery expected in 2017 and 2018, amid policy uncertainty. WTO, 2017. Utolsó letöltés: 2017. április 18.

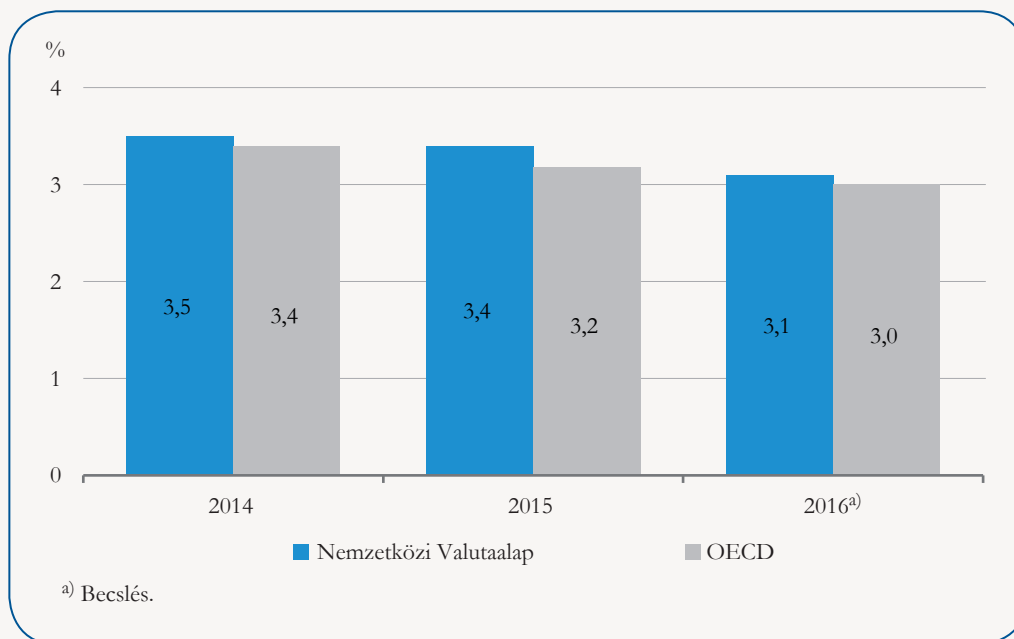
1. Nemzetközi kitekintés

1.1. Globális gazdaság teljesítménye²

2016-ban a világ gazdasági teljesítménye ugyan 3% körüli ütemben gyarapodott, ám 2010-től kezdve folyamatos, csökkenő tendenciát mutat a globális gazdaság növekedése.

1. ábra

A globális GDP volumenváltozása
(az előző évhez képest)

Forrás: Nemzetközi Valutaalap World Economic Outlook adatbázisa, OECD Economic Outlook adatbázisa.

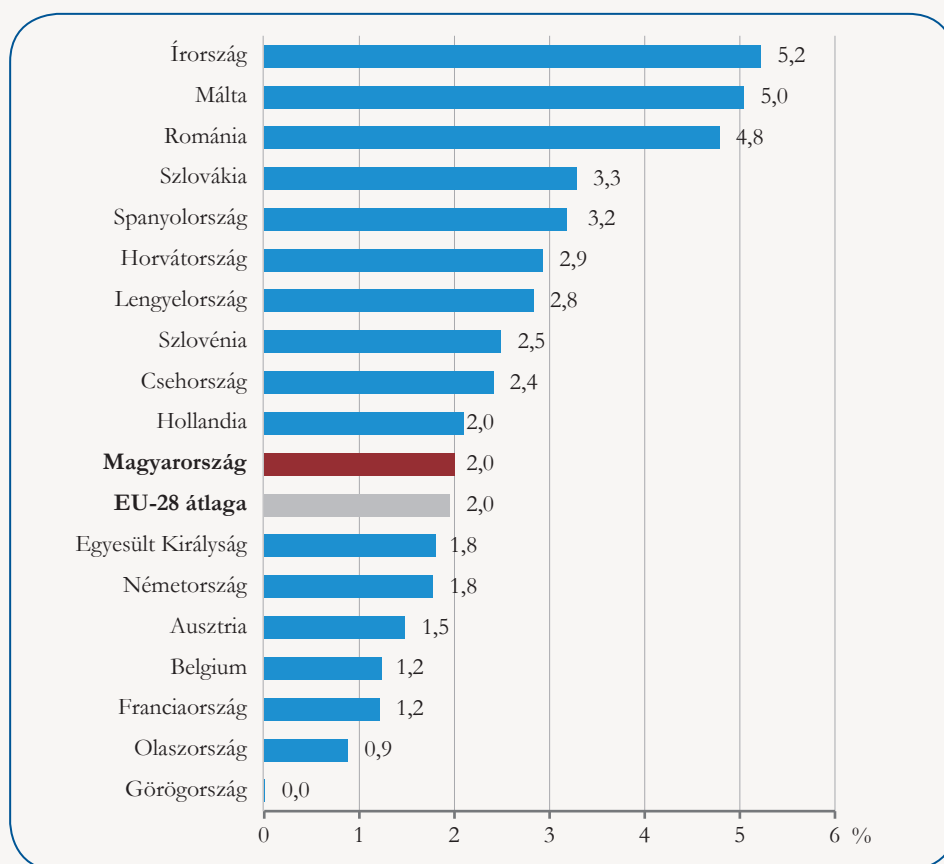
A Nemzetközi Valutaalap 2017 áprilisában közzétett adatai alapján a fejlett országok gazdasága (idetartozik az Egyesült Államok, Japán, az Európai Unió országai) 2016-ban 1,7%-kal nőtt a 2015-ös 2,1%-os értékhez képest.

Az Egyesült Államok gazdasági teljesítménye 2016-ban jelentősen lassult, a 2015-ös 2,6-ről 1,6%-ra mérséklődött, míg Japán teljesítménye 1,0%-kal bővült az egy évvel korábbihoz viszonyítva.

Az Európai Unió tagországainak GDP-je az előző évi 2,2%-os növekedés után 2016-ban 1,9%-kal nőtt. A legnagyobb bővülést Írországban (5,2%) és Máltában (5,0%) mérték, az uniós tagállamok közül egyedül Görögországban nem emelkedett a GDP. A jelentősebb gazdaságok közül Németország GDP-je 1,9, az Egyesült Királyságé 1,8, Franciaországé 1,2%-kal bővült, míg Olaszországé a legkisebb mértékben, 0,9%-kal növekedett.

² Forrás: Nemzetközi Valutaalap, Eurostat, OECD Világbank. A témában részletes elemzés olvasható a [Magyarország, 2016](#) kiadványban.

2. ábra

A GDP volumenváltozása az egyes uniós tagországokban, 2016 (az előző évhez képest)

Forrás: Eurostat-adatbázis.

A fejlődő és felzárkózó országok (azokon belül is az ázsiai országok) a 2000-es évektől kezdve folyamatosan nagyobb mértékben járulnak hozzá a globális növekedéshez, így egyre jelentősebb a részesedésük a világ termeléséből. Ezeknek az államoknak az együttes gazdasági teljesítménye lassuló, de a globális növekedést meghaladó, 4,1%-os ütemben emelkedett 2016-ban. A fejlődő és felzárkózó országok közül a teljesítményt és a gazdasági súlyt tekintve kiemelkedik a Brazília, Oroszország, India és Kína által alkotott BRIC-országcsoport.

Jelentősen meghatározza a globális gazdaság teljesítményét a világ legnagyobb nemzetgazdaságának számító³ Kína. Az ország gazdasági növekedése a 2008-as válságot követően folyamatosan veszített a dinamikájából, de 2016-ban a GDP volumene még így is 6,7%-kal meghaladta az előző évit. A lassuló ütemben közrejátszik, hogy az eddigi exportorientáltság helyett a belső fogyasztásra helyeződik át a hangsúly.

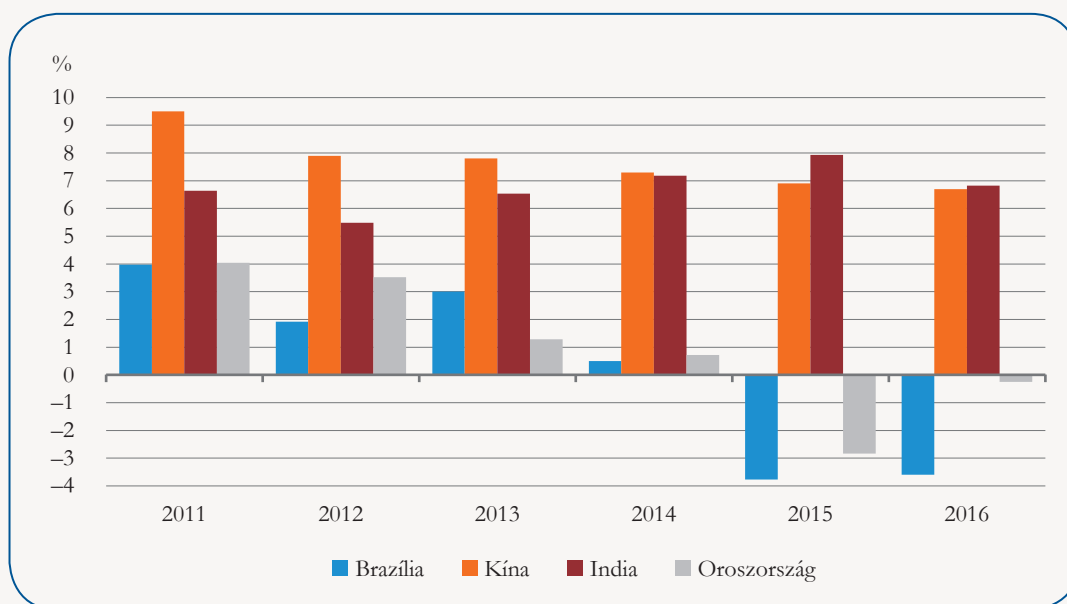
A nemzetgazdasági méretben harmadik helyen álló India teljesítménye mérsékeltebb ütemben nőtt az előző évekhez képest, azonban a régiós vetélytársnak számító Kínánál még így is magasabb (6,8%) mértékű növekedést ért el.

Oroszország és Brazília tekintetében 2015-höz hasonlóan 2016-ban is gazdasági recesszió volt. Az előbbi teljesítménye 0,2%-kal mérséklődött, a brazil gazdaságé pedig az előző évi 3,8%-ot követően 2016-ban 3,6%-kal csökkent.

³ Vásárlóerő-paritáson számolva.

3. ábra

A GDP volumenváltozása a BRIC országokban

Forrás: Nemzetközi Valutaalap.

1.2. A termékek és szolgáltatások együttes külkereskedelmi forgalmának alakulása a GDP szerinti elszámolás alapján

Az egyes országok **exportvolumenének** (termék és szolgáltatás együtt, a GDP szerinti elszámolás alapján) alakulása változó, alapvetően lassuló növekedést mutatott 2016-ban az előző évhez képest. A kiemelkedő, nem európai országok közül az Egyesült Államok exportvolumene a becslések szerint kevesebb mint 1%-kal bővült. Kína exportjánál 1,1% körüli emelkedés becsülhető, ellentétben a 2015-ös évvel, amikor az ország kivitele 2,2%-kal mérséklődött. Ugyanakkor olyan nagyobb exportáló országoknál mint Oroszország, Brazília és Törökország a volumen csökkenése becsülhető.⁴

Az EU-28 tagállamainak exportvolumene 2016-ban – a 2015-ös 6,4% után – 3,1%-kal nőtt. A legnagyobb, 9%-os bővülést Lengyelország érte el, amelyet a rangsorban Románia (8,3%), valamint Horvátország (6,7%) követett. A nagyobb európai uniós tagországok közül Németország exportja 2,7, Franciaországé 1,8, Spanyolországé 4,4, az Egyesült Királyságé pedig 1,8%-kal emelkedett. Az uniós tagországok közül egyedül Görögország exportvolumene csökkent (2%-kal) 2015-höz képest.

Az **import volumene** (termék és szolgáltatás együtt, a GDP szerinti elszámolás alapján) szintén jelentős különbségeket mutatott országonként. A nem európai országok közül 2016-ban az Egyesült Államok behozatala 1,2, Kínáé 5% körüli mértékben emelkedett 2015-höz képest.⁵

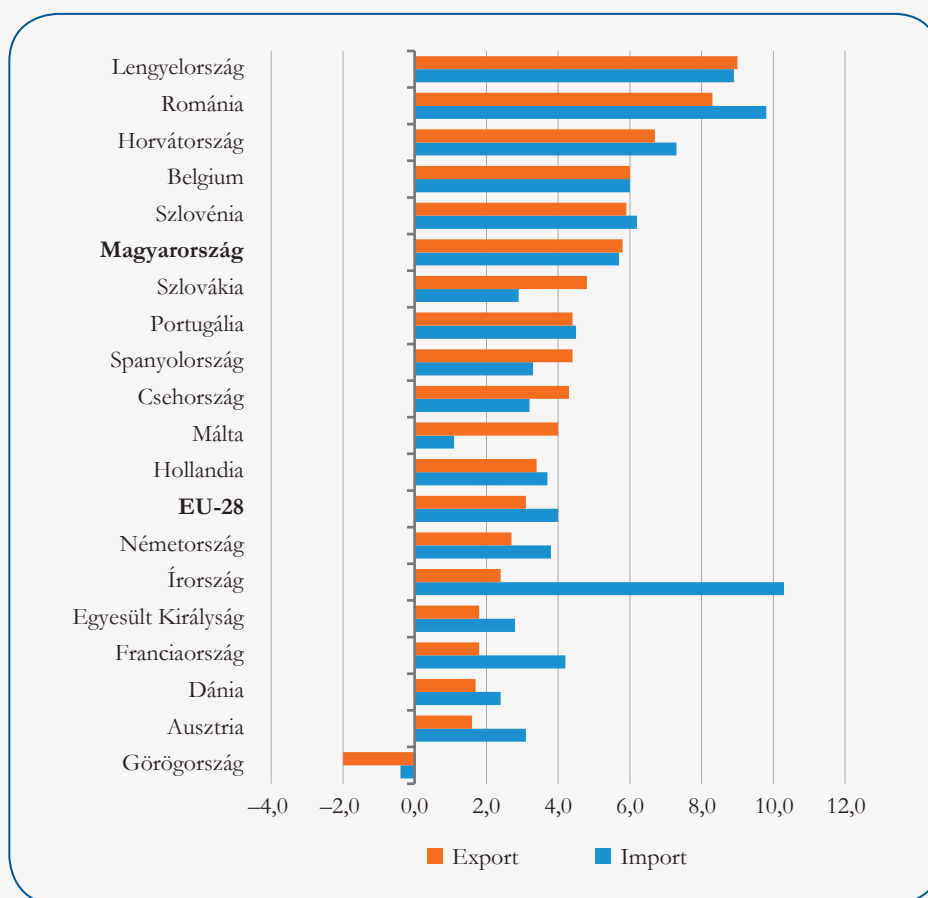
Az EU-28 tagállamainak importja 4,0%-kal bővült, ezen belül a legjelentősebb (10,3%-os) növekedést – az előző évhez hasonlóan – Írország érte el, ezt a rangsorban az exporttal összhangban Románia és Lengyelország behozatali volumenének bővülése követi, 9,8, illetve 8,9%-os ütemmel. A nagyobb uniós tagállamok közül Franciaország behozatala 4,2, Németországé 3,8, Spanyolországé 3,3, az Egyesült Királyságé pedig 2,8%-kal emelkedett. A legkisebb mértékben Máltán, illetve Dániában (1,1 és 2,4%) növekedett az import, csökkenés egyedül Görögországban (–0,4%) volt.

⁴ Nemzetközi Valutaalap adatbázisa, becslés.

⁵ Nemzetközi Valutaalap adatbázisa, becslés.

4. ábra

Export- és importváltozás az EU néhány tagállamában, 2016

Forrás: Eurostat-adatbázis.

Fontos vizsgálni a **külkereskedelmi egyenleget** is: egy ország mennyivel volt képes többet vagy kevesebbet exportálni, mint importálni. Amennyiben az egyenleg tartósan és jelentősen negatív, az adott ország hitelállománya növekedhet.

Az 1. tábla néhány ország 2015-re és 2016-ra vonatkozó külkereskedelmi egyenlegét tartalmazza a GDP százalékában kifejezve. Egy-két kivételtől eltekintve az országok többségében a külkereskedelmi egyenlege a két év között nem változott jelentősen. Az EU-28 tagországának összesített külkereskedelmi többlete a 2016-os GDP-jük 3,5%-a volt, amely a 2015-ben mérthez képest (3,4%) minimális mértékben változott. 2016-ban az európai uniós tagországok közül a legnagyobb GDP-arányos többlettel Luxemburg (36,4%) rendelkezett, de – a nagyobb, közel 10 százalékpontos csökkenés ellenére – igen kedvező helyzetben van még Írország (23,2%) is. Az unió legnagyobb gazdasága, Németország a 2016-os évet a 2015-össel megegyező GDP-hez viszonyított aktívummal (7,6%) zárta. A vizsgált időszakban jelentősen nőtt Málta aktívuma (7,8-ről 11,9%-ra), míg például Hollandiáé érdemben nem változott. Magyarország GDP-arányos egyenlege a 2015-ben mért 8,9%-ot követően 2016-ban 10,3%-os aktívumot ért el. A környező országok közül Ausztria GDP-arányos többlete 2016-ban némileg csökkent (4,0-ről 3,6%-ra), Romániának pedig 0,6-ről 0,9%-ra nőtt a GDP arányos hiánya a bruttó hazai termékhez viszonyítva.

A globalizálódott világ gazdaság miatt a külkereskedelem szerepe gazdasági szempontból fontos, ugyanakkor a gazdasági életben betöltött súlya országonként jelentősen különbözik: például az Egyesült Államokban az export és az import GDP-hez viszonyított együttes aránya 2015-ben 28, Svájcban 114% volt.⁶

⁶ Forrás: OECD Data/International Trade.

1. tábla

A külkereskedelmi mérleg a GDP százalékában az EU egyes országában

Ország	2015	2016
Ausztria	4,0	3,6
Csehország	6,2	7,3
Egyesült Királyság	-1,6	-1,9
EU-28	3,4	3,5
Franciaország	-1,5	-1,9
Hollandia	10,8	10,9
Horvátország	2,8	3,2
Írország	31,8	23,2
Lengyelország	3,1	3,9
Luxemburg	34,7	36,4
Magyarország	8,9	10,3
Málta	7,8	11,9
Németország	7,6	7,6
Olaszország	2,9	3,5
Oroszország	8,3	6,0
Románia	-0,6	-0,9
Szlovákia	2,4	3,7

Forrás: Eurostat-adatbázis.

A kevésbé nyitott, azaz alacsony GDP-arányos export- és importforgalmi értékkel rendelkező országok közé sorolható a nagyobb külkereskedelmi, EU-n kívüli partnereink közül Oroszország, Kína, illetve Törökország is. Az Európai Unió egészét tekintve a külkereskedelem súlya az elmúlt 10 évben – a válságot követően a 2010-es csökkenést és a 2013-as stagnálást kivéve – folyamatosan növekszik. 2016-ban az export és az import együttes mértéke elérte a bruttó hazai termék 85%-át.⁷ Ilyen szempontból zártabb gazdaságnak tekinthető Franciaország (61%), a közepesen nyitott országok közé sorolhatjuk például Ausztriát és Dániát, ahol a külkereskedelmi forgalom GDP-hez mért aránya 100% körüli, de idesorolható Németország és Románia is (84%). Hazánk néhány kiemelkedő partnerországával együtt nyitott gazdasággal rendelkezik: a kivitel és a behozatal GDP-hez mért aránya 2016-ban – a cseh (153%), a szlovák (185%) és a holland mutatóhoz (150%) hasonlóan alakult – 175%-ot tett ki.

1.3. Külkereskedelmi termékforgalom

A világkereskedelmi folyamatok alakulása

2016-ban a Kereskedelmi Világszervezet (WTO) előzetes adatai szerint a világ termék-kereskedelmének **volumene 1,3%-kal emelkedett.**⁸ Ez a volumennövekedés a korábbi évek 2–3%-os növekedési üteméhez képest alacsonynak mondható.

⁷ Forrás: Eurostat Database/Economy and Finance.

⁸ Forrás: WTO Trade recovery expected in 2017 and 2018, amid policy uncertainty. WTO, 2017. Utolsó letöltés: 2017. április 18.

A **régiók közül** csak Ázsia és Európa tudott jelentősen hozzájárulni a globális import volumenbővüléséhez. Ázsia importjának volumene – a Kínát és régióbeli kereskedelmi partnereit érintő pénzügyi bizonytalanság miatt bekövetkező első negyedéves erős visszaesést követően – éves szinten 2,0, míg Európáé 3,1%-kal növekedett. Közép- és Dél-Amerikában folytatódott az import visszaesése (–8,7%), ami leginkább Brazília elhúzódó recessziójával magyarázható. A további országcsoportok (Afrika, a Közel-Kelet és a Független Államok Közössége) importja szintén csökkent (–2,4%). Észak-Amerika importja mindössze 0,4%-kal emelkedett az előző évi 6,7%-os bővülést követően, a globális import volumennövekedésének 2016. évi lassulása nagyban köthető hozzá. Az exportvolumen esetében Ázsiában (1,8%), Európában (1,4%), továbbá Közép- és Dél-Amerikában (2,0%) volt a legnagyobb növekedés. Észak-Amerika és a további országcsoportok exportbővülése az előzőeknél alacsonyabb, 0,5, illetve 0,3% volt. Az exportvolumen növekedési üteme 2016-ban Ázsiát kivéve minden régióban elmaradt az előző évben tapasztalttól.

A kismértékű globális volumenbővülést 2016-ban sem kísérte az árukereskedelem értékelkedése. A világkereskedelem 15,5 ezer milliárd dolláros **értéke 3,3%-kal csökkent** az előző évhez képest. Importoldalon Európában 0,2%-os növekedés, a többi régióban csökkenés realizálódott. Exportoldalon minden régió visszaesett, a legkevésbé Európában (–0,3%), a legnagyobb mértékben a Független Államok Közösségében (–16,2%). Az érték- és volumenadatok közötti jelentős eltérés hátterében elsősorban a devizaárfolyamok változása, valamint a nyersanyagárak, különösen a kőolaj és a fémek árának 2014 óta tartó csökkenése állt.

Az Európai Unió termék-külkereskedelmi folyamatainak alakulása

2016-ban az Európai Unió tagállamainak a **világ többi országával** folytatott külkereskedelmében **mindkét forgalmi irányban csökkentek az értékadatok**.⁹ Az export 1745 milliárd eurót tett ki, ami 2,5%-kal elmaradt az előző évhez képest. Az import 1,2%-os csökkenéssel, 1708 milliárd eurós szinten zárt. Az EU-28 csoport külkereskedelmi mérlege 36,9 milliárd eurós aktívumot mutatott, 23 milliárd euróval kisebb volt az előző évinél.

Az unió külkereskedelmi **partnerszerkezetére** alapvetően a stabilitás jellemző, 2016-ban az EU tíz legfontosabb partnerországát ugyanazok az államok alkották, mint az előző évben. Svájc, Japán és Törökország 2016-ban jelentősen növelte az EU-ba irányuló exportját. Az Oroszországból származó import visszaesése folytatódott, ami az energiahordozók világpiaci árának előző évhez viszonyított csökkenésével függ össze.¹⁰ Ezzel a folyamattal magyarázható a Norvégiából származó import csökkenése is. Az EU exportja több mint 10%-kal visszaesett Brazília irányába, ebben szerepet játszhat az ország elhúzódó recessziója is.

2016-ban az Európai Unió külkereskedelmében a legjelentősebb és növekvő súlyú **árufőcsoport** a gépek és szállítóeszközök voltak, az exportban 43, az importforgalomban 32%-os arányt tettek ki. Ezt követte – az előző évihez hasonlóan – a feldolgozott termékek csoportja, a behozatalban 26, a kivitelben 23%-os részesedéssel. Az EU-ba érkező import 16%-át az energiahordozók adták, az exportban ez a tétel 4%-ot ért el. Az előző évhez képest a legjelentősebb (behozatalban közel 4, kivitelben mintegy 1 százalékpontnyi) részaránycsökkenés ennél a termékcsoporthoz következett be. Ennek oka, hogy folytatódott az energiahordozókkal való kereskedelem értékének nagymértékű visszaesése: az importforgalomban közel 20, az exportban 13%-kal csökkent az áruféjezet értéke. A vegyi áru és hasonló termékek, valamint az élelmiszerek, italok és dohány termékcsoporthoz hasonlóan mind az exportban, mind az importban az előző évihez hasonlóan alakult.

⁹ Forrás: Eurostat-adatbázis, utolsó letöltés: 2017. április. 20.

¹⁰ Mintegy másfél éves csökkenő tendencia után a Brent kőolaj ára 2016 januárjában érte el 13 éves mélypontját, február–májusban emelkedett, június–novemberben kis sávban ingadozott, majd az év végére megugrott. Ennek ellenére az energiahordozó-árak 2016 folyamán alacsonyabb szinten mozogtak az egy évvel korábbinál. A kőolaj árának esésével párhuzamosan a földgáz világpiaci ára is csökkent.

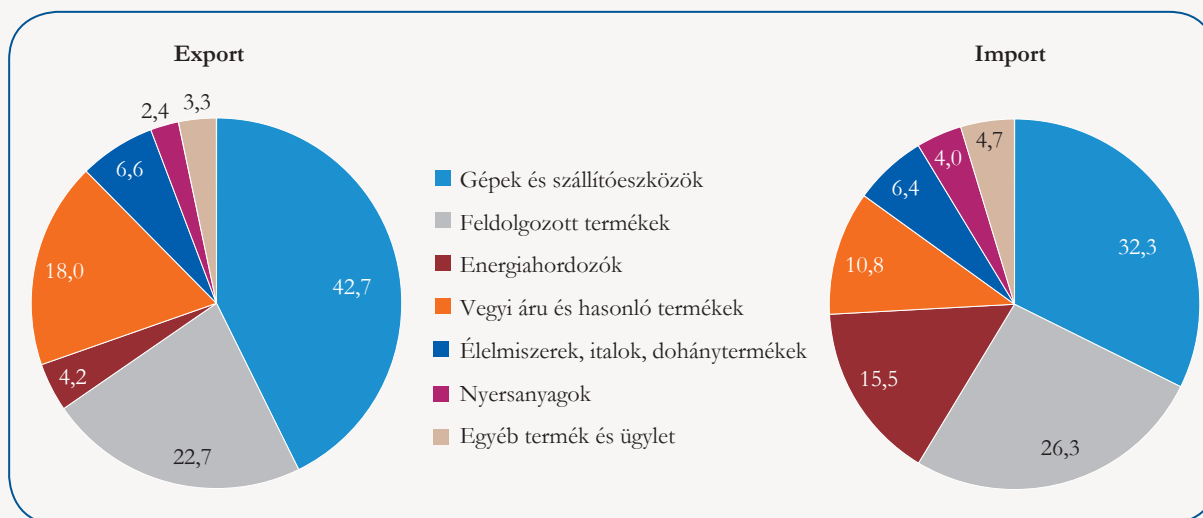
2. tábla

Az Európai Unió tíz legfontosabb külkereskedelmi partnere

Ország	Export			Import		
	2016, milliárd euró	értékinde x 2015= 100,0%	2016, részesedés, %	2016, milliárd euró	értékinde x 2015= 100,0%	2016, részesedés, %
Egyesült Államok	362,1	97,5	20,8	247,8	99,4	14,5
Kína	170,1	99,8	9,7	344,5	98,2	20,2
Svájc	142,5	94,6	8,2	121,7	118,8	7,1
Oroszország	72,4	98,2	4,1	118,8	87,1	7,0
Törökország	78,0	98,8	4,5	66,7	108,2	3,9
Norvégia	48,4	99,3	2,8	63,0	85,0	3,7
Japán	58,1	102,7	3,3	66,6	111,2	3,9
Dél-Korea	44,5	93,1	2,6	41,4	97,8	2,4
India	37,7	99,0	2,2	39,3	99,5	2,3
Brazília	30,9	89,5	1,8	29,4	94,4	1,7
Összesen	1 745,2	97,5	100,0	1 708,3	98,8	100,0

5. ábra

Az Európai Unió külkereskedelmének termékösszetétele, 2016, %

2016-ban az európai uniós **tagállamok egymás közötti** termékforgalma 1,4%-kal nőtt a bázisidőszakhoz képest, elérve a 3112 milliárd eurós szintet. Majdnem mindegyik tagországban az unióból érkező termékek adták az import- és exportforgalom többségét, 2016-ban az EU teljes külkereskedelmi forgalmának 64%-át tette ki a közösségen belüli árumozgás. Az exportot tekintve Szlovákiában volt a legmagasabb az uniós tagállamokba történő kiszállítás aránya (85%), míg Máltán a legalacsonyabb (39%). A behozatalnál is hasonló értékek között mozgott az EU-n belüli kereskedelem aránya. Az észt import közel 82%-a érkezett valamely másik uniós országból, míg Hollandiánál ez az arány mindössze 47% volt.

1.4. Szolgáltatás-külkereskedelem¹¹

A világkereskedelem egyik legjelentősebb szereplőjének, az Egyesült Államoknak – Magyarország fontos partnerének – szolgáltatásexportja folyó áron dollárban minimálisan, 0,2%-kal nőtt 2016-ban. A három nagyobb szolgáltatáscsoport közül a szállítási szolgáltatások exportja 3,0%-kal csökkent, a turizmusból származó bevétel 1,1, az egyéb üzleti szolgáltatásokból származó bevétel pedig 4,4%-kal növekedett 2015-höz képest. A legnagyobb mértékű növekedést a javítási és karbantartási szolgáltatásoknál tapasztalták (10,2%). Az import szintén bővült (2,9%). A szállítási szolgáltatáscsoport importjának értéke 0,1, az amerikai turisták külföldi kiadása 7,7, az egyéb üzleti szolgáltatások importjának értéke pedig 1,3%-kal növekedett 2015-höz képest. A legnagyobb mértékű importnövekedés (8,2%) a szellemi tulajdon használatáért fizetett díjak esetében figyelhető meg.

Az Európai Unió szolgáltatás-külkereskedelmi teljesítménye – azaz a tagállamok uniós kívüli országokkal folytatott szolgáltatás-külkereskedelmének összege – 2016-ban folyó áron az előző évhez képest exportban 1,4%-kal csökkent, importban pedig 0,6%-kal emelkedett.

A tagállami szintű (uniós belüli és kívüli) szolgáltatás-külkereskedelmi tevékenységet tekintve az exportforgalom Litvániában (13,5%) és Írországból (9,0%) emelkedett a legjelentősebben, míg Görögország exportforgalma esett vissza a legnagyobb mértékben (10,4%).

3. tábla

A tíz legnagyobb szolgáltatásexport-forgalmat lebonyolító EU-tagállam szolgáltatásexportjának alakulása, 2016

Ország	Folyó áron, milliárd euró	Előző év=100,0%
1. Egyesült Királyság	301	94,9
2. Németország	254	103,3
3. Franciaország	214	98,2
4. Írország	133	109,0
5. Hollandia	132	101,3
6. Spanyolország	115	107,6
7. Svájc	103	101,4
8. Belgium	100	98,4
9. Olaszország	92	103,4
10. Luxemburg	85	99,2

Forrás: [Eurostat Balance of Payments by countries statistics](#).

Az import Írországból (15,2%) és Spanyolországban (9,2%) növekedett a legnagyobb mértékben, míg Görögországban esett vissza a leginkább (11,7%) a rendelkezésre álló adatok alapján.

¹¹ Jelen kiadvány készítésének időpontjában a szolgáltatás-külkereskedelmi adatok túlnyomórészt az európai országokra és az Egyesült Államokra vonatkozóan érhetőek el, ezért az alábbi elemzés is ezekre az országokra fókuszál.

4. tábla

**A tíz legnagyobb szolgáltatásimport-forgalmat lebonyolító EU-tagállam
szolgáltatásimportjának alakulása, 2016**

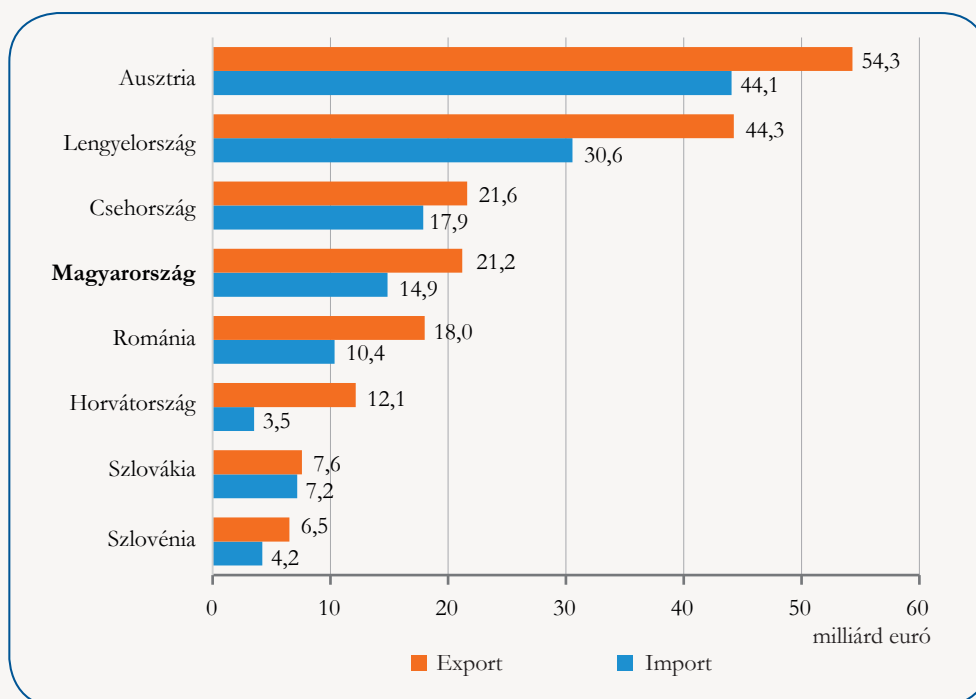
Ország	Folyó áron, milliárd euró	Előző év=100,0%
1. Németország	277	104,5
2. Franciaország	213	101,9
3. Egyesült Királyság	182	94,4
4. Írország	174	115,2
5. Hollandia	135	101,0
6. Belgium	97	102,1
7. Olaszország	95	104,2
8. Svájc	86	101,1
9. Luxemburg	65	98,5
10. Spanyolország	64	109,2

Forrás: [Eurostat Balance of Payments by countries statistics](#).

Magyarország kiemelkedő partnerei európai viszonylatban is kiemelkedően teljesítettek. A legnagyobb értékű szolgáltatásexportot az Egyesült Királyság bonyolította le (301 milliárd euró), importja 182 milliárd euró volt. A szigetországot az exportban Németország követte (254 milliárd euró), importban a forgalma 277 milliárd eurót tett ki. Az exportrangsor harmadik helyén Franciaország áll 214 milliárd eurós forgalommal, importja 213 milliárd eurót tett ki.

6. ábra

**Magyarország és a számára jelentős, térségbeli EU-tagországok szolgáltatás-külkereskedelmi
forgalma, 2016**

Forrás: [Eurostat Balance of Payments by countries statistics](#).

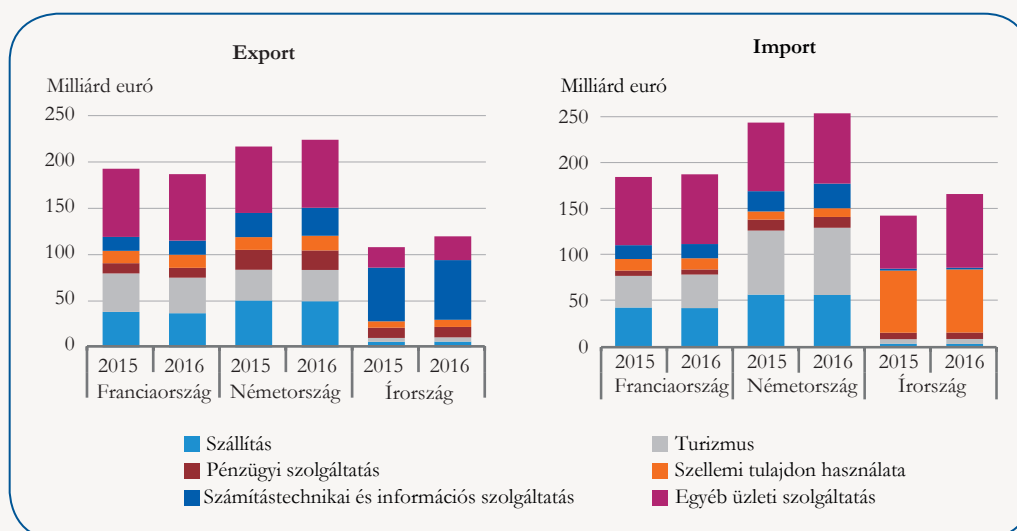
A legkiemelkedőbb forgalmú európai országok és a Magyarország számára legjelentősebb partnerek többségének esetében a forgalom elsősorban egyéb üzleti szolgáltatásokból, szállítási szolgáltatásokból és turizmusból tevődik össze. Ezen kívül jelentős a számítástechnikai és információs szolgáltatások, a pénzügyi szolgáltatások és a szellemi tulajdon használatáért kapott/fizetett díjak forgalma.

Jelenleg az Egyesült Királyság szolgáltatásforgalmának relációszerkezetére vonatkozó adatok még nem elérhetőek, ezért a Németország, Franciaország és Írország forgalmának változását befolyásoló csoportokat vizsgáljuk.

Németország export- és importforgalma 2016-ban is a számítástechnikai és információs szolgáltatás-csoportot illetően változott a legnagyobb mértékben: 16%-kal növekedett az export- és 22,2%-kal az importforgalom. Franciaország forgalma az exportban a szellemi tulajdon használatáért kapott/fizetett díjak csoportjában növekedett a legnagyobb mértékben (4,7%), importban ugyanakkor e csoport vonatkozásában 4,4%-os visszaesés tapasztalható. Az importban a legnagyobb mértékben, 5,3%-kal a turisztikai szolgáltatásokra kiadott költségek nőttek, az exportban 7,5%-kal visszaesett ennek a csoportnak a forgalma. Írország exportján belül a legnagyobb mértékben, 17%-kal az egyéb üzleti szolgáltatások növekedtek, az importján belül pedig ugyanez a szolgáltatáscsoport gyarapodott a legjelentősebben (38,7%).

7. ábra

**A legnagyobb szolgáltatás-külkereskedelmi forgalmat lebonyolító
EU tagországok forgalmának szerkezete**

Forrás: Eurostat Balance of Payments by countries statistics.

2. A magyar külkereskedelem nemzetgazdasági vonatkozásai¹²

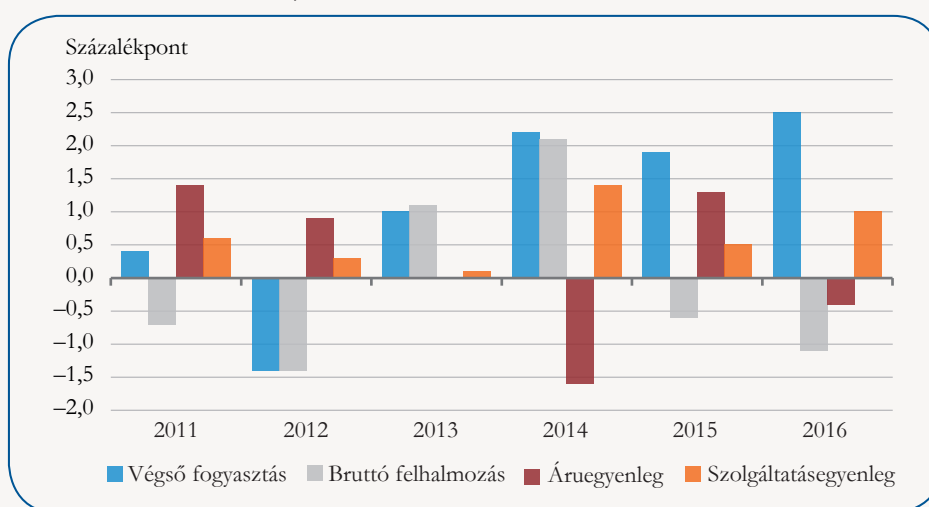
A bruttó hazai termék (GDP) volumene 2011 és 2016 között közel 12%-kal növekedett, a teljesítmény – a 2012. évi 1,6 %-os csökkenéstől eltekintve – minden évben bővült. A 2012. évet követően a növekedés üteme a 2–4% közötti sávban mozgott. Az áruk és szolgáltatások külkereskedelmi egyenlege, valamint a végső fogyasztás hozzájárult a GDP – vizsgált periódusban realizált – bővüléséhez, a bruttó felhalmozás ugyanakkor visszafogta a növekedés ütemét.

A nettó export hozzájárulása a GDP növekedéséhez 2014 és 2013 kivételével a többi évben pozitív volt, 2016-ban 0,6 százalékpontot tett ki. 2011 óta az áruforgalom egyenlege összességében pozitívan hozzájárult a GDP bővüléséhez, 2014-ben és 2016-ban visszafogta a gazdasági teljesítményt. A szolgáltatás-külkereskedelmi aktívum a teljes vizsgált időszakban pozitívan hozzájárult a bruttó hazai termék növekedéséhez.

¹² A témában részletes elemzés olvasható a [Magyarország, 2016](#) kiadványban.

8. ábra

Hozzájárulás a GDP volumenváltozásához

Az alapvetően exportvezérelt gazdasági növekedés következtében a magyar gazdaság nyitottsága (és ezzel párhuzamosan a külpiacon való függősége) nőtt. 2010-ben a külkereskedelmi forgalom GDP-hez mért aránya 159%-ot tett ki, ami 2016-ra 175%-ra emelkedett, vagyis a magyar gazdaság az egyik legnyitottabb az EU-ban.

A makrogazdasági szintű külkereskedelmi folyamatokban az áruforgalom arányának kismértékű csökkenése, és ezzel párhuzamosan a szolgáltatás-kereskedelem súlyának növekedése figyelhető meg. 2010 és 2016 között a termékforgalom (export+import) értéke folyó áron 40, a szolgáltatásforgalomé 53%-kal emelkedett. Az egyenleg (ami lényegében a GDP-hez való hozzájárulás) aránya a teljes forgalom-ból a szolgáltatások esetében sokkal magasabb, mint a termékforgalomban. Míg a termékforgalom egyenlege a forgalmazott termékek értékének 3,3%-át tette ki 2016-ban, addig a szolgáltatások esetében ez az arány 17,6% volt.

A külkereskedelmi termékforgalmi statisztika (lásd 3. fejezet) elszámolási szabályai részben eltérnek a nemzeti számlák GDP-számítási módszertanában alkalmazottól. A két koncepció szerinti adateltérések főbb elemeit és azok hatását az alábbi tábla mutatja. A szolgáltatások külkereskedelmének számbavételi szabályai megegyeznek a nemzeti számlák módszertanával.

5. tábla

A külkereskedelmi egyenleg összetevői folyó áron, 2016

(milliárd forint)

Sor-szám	Megnevezés	Egyenleg
1.	Külkereskedelmi statisztika szerinti termékforgalom	3 094
2.	Bérmunka és egyéb elszámolások	-414
3.	Reexport	152
4.	Cif/fob konverzió	430
5.	Áfaregisztrációk korrekciója	-1 268
6.	Bunker üzemanyag	-191
7.	Egyéb	-167
8.	Nemzeti számlákban elszámolt külkereskedelmi termékforgalom: 1+2+3+4+5+6+7	1 637
9.	Szolgáltatásforgalom	1 973
10.	Nemzeti számlák szerinti külkereskedelmi forgalom összesen: 8+9	3 610

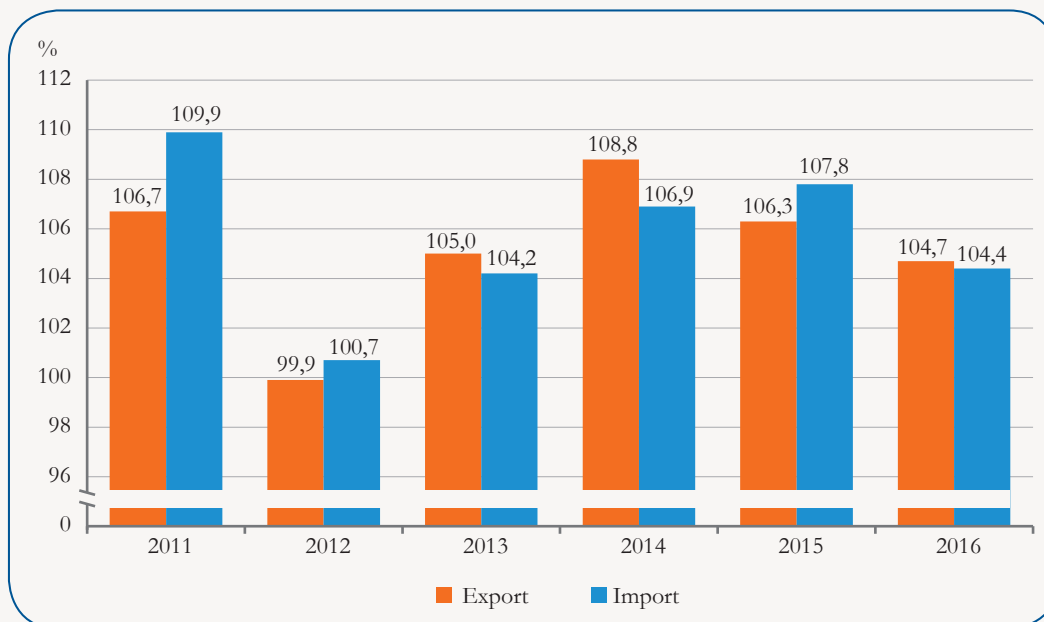
A nemzeti számlák szerinti külkereskedelmi egyenleg 2016-ban 3610 milliárd forint volt, 569 milliárd forinttal nagyobb az előző évinél. Az aktívum növekedésének több mint 50%-a a szolgáltatásegyenleg javulásának a következménye. A bér munka és egyéb tételek nélküli termékforgalom (1.+2.+7.) egyenlege 2514 milliárd forint, a közvetítő kereskedelmé 152 milliárd forint volt, míg a c.i.f./f.o.b. konverzió 430 milliárd forinttal növelte az aktívumot. Az egyenleget az áfaregisztrációk korrekciója 1268 milliárd forinttal, a bunker üzemanyaggal kapcsolatos elszámolások 191 milliárd forinttal csökkentették. A szolgáltatások az aktívum 55%-át tették ki, amelynek közel fele az idegenforgalomból, a másik fele – majdnem azonos részesedéssel – a szállítási és a feldolgozási (bér munka) szolgáltatásokból származott.

3. Magyarország külkereskedelmi termékforgalma

2016-ban az előzetes adatok szerint¹³ a magyar külkereskedelmi termékforgalom **kivitelének volumene 4,4, a behozatalé 4,7%-kal nőtt.**

9. ábra

A külkereskedelmi termékforgalom alakulása, volumenindexek
(előző év=100,0%)

2016-ban az előzetes adatok szerint a **kivitel értéke 29,0 ezer milliárd forint, a behozatalé 25,9 ezer milliárd forint** volt, ami folyó áron a forgalom 2,1, illetve 3,4%-os növekedését jelenti az előző évhez képest. Az export euróban számított értéke 2,9, az importé 1,5%-kal nőtt, az export értéke 93,0 milliárd eurót, az importé 83,1 milliárd eurót tett ki.

2016-ban a **termék- külkereskedelem** többlete 3,1 ezer milliárd forint (9,9 milliárd euró) volt, 429 milliárd forinttal (1,3 milliárd euróval) több, mint egy évvel korábban.

¹³ A 2016. évi felülvizsgált adatok várható közzétételi időpontja 2017. szeptember 1.

6. tábla

A külkereskedelmi termékforgalom összefoglaló adatai, 2016

Devizanem	Export		Import		Egyenleg	
	érték	értékindeks, 2015=100,0%	érték	értékindeks, 2015=100,0%	érték	2015-ben
Milliárd forint	28 977	103,4	25 883	102,1	3 094	2 665
Millió euró	93 046	102,9	83 111	101,5	9 935	8 595
Millió dollár	103 073	102,8	92 054	101,4	11 019	9 529

3.1. A termékkivitel áruszerkezete

A hazai **export** termékszerkezetében a két legnagyobb forgalmú árucsoportot továbbra is a feldolgozott termékek és a gépek, szállítóeszközök képezik. Súlyuk az elmúlt 5 évben kismértékben (1,9 és 1,2 százalékponttal) emelkedett. 2015-höz képest a feldolgozott termékek forgalma 0,1, míg a gépek és szállítóeszközöké 0,6 százalékponttal emelkedett. Az exportban a további árucsoportok közül az élelmiszer, ital, dohányárúnál 2012-től folyamatosan nőtt, míg a nyersanyagok és energiahordozók esetében csökkent a forgalom.

7. tábla

A kivitel alakulása árucsoportok szerint

Árucsoport	Forgalom, milliárd forint		Forgalom megoszlása, %		Érték-	Volumen-
	2011	2016	2011	2016	index, 2015=100,0%	
Élelmiszerek, italok, dohány	1 683	2 050	7,5	7,1	100,5	100,6
Nyersanyagok	681	649	3,1	2,2	102,0	104,0
Energiahordozók	810	533	3,6	1,8	82,9	96,2
Feldolgozott termékek	6 537	9 027	29,3	31,2	103,8	105,4
Gépek és szállítóeszközök	12 630	16 718	56,5	57,7	104,5	104,8
Összesen	22 343	28 977	100,0	100,0	103,4	104,4

2016-ban a **gépek és szállítóeszközök** forgalma – 4,8%-os növekedés mellett – 17 ezer milliárd forint volt. Az áruféjezetek közül 2016-ban is ez gyakorolta a legnagyobb hatást a forgalomra: több mint 60%-át képviseli a teljes termékexportnak. A növekedés motorját a járműipar és a hozzá kapcsolódó beszállítók élénk kereskedelme adta.

A **közúti járművek** folyó áron számított kivitele kismértékben emelkedett, volumene is csak közel 3%-kal nőtt, a forgalom 5,2 ezer milliárd forintot tett ki. Az árucsoporton belül a legnagyobb, 3,1 ezer milliárd forint exportárbevéttel rendelkező és a teljes export több mint tizedét adó személygépkocsik forgalma lényegében nem változott az előző évhez képest. A személygépkocsik legfontosabb export-célországa továbbra is Németország, azonban az ideirányuló forgalom értéke 10%-kal visszaesett az előző évhez képest, így az 975 milliárd forintra csökkent. A célországok közötti ranglista második helyén álló Kína irányába viszont dinamikus növekedést mutatott a forgalom: 2015-ről 2016-ra közel 70%-kal, 194 milliárd forintra gyarapodott az oda exportált gépkocsik értéke. Harmadával esett viszont az Amerikai Egyesült Államokba irányuló kivitel, ezt még a spanyol és olasz viszonylatban megfigyelhető

72 milliárd forintos bővülés sem volt képes teljes mértékben kompenzálni. Az 1,7 ezer milliárd forint értékben kivitt gépjárműalkatrészek és -tartozékok értéke 8,5%-kal haladta meg a bázisévi szintet.

2016-ban a **villamos gépek, készülékek és műszerek** exportértéke 4,3%-os növekedést követően 3,7 ezer milliárd forintot tett ki, ami döntően a híradástechnikai termékek exportjának élénküléséből származott. A legnagyobb forgalombővülést a kapcsolótáblák (93 milliárd forint) és az áramkör kapcsolására és védelmére szolgáló készülékek (29 milliárd forint) esetében mérték. Az elektromosan szigetelt huzalok és vezetékek, valamint a robbanómotorokhoz használt generátorok és indító készülékek forgalma valamelyest csökkent az előző évhez képest.

2016-ban az **energiafejlesztő gépek és berendezések** az előző évinél 8,5%-kal nagyobb, több mint 2,8 ezer milliárd forint értékben kerültek exportra. A termékcsoporton belül jelentős részarányt képviselő benzinmotorok forgalma közel tizedével nőtt (990 milliárd forint), ugyanakkor a hasonló részarányú, dízelmotoroké csaknem tizedével csökkent (791 milliárd forint). Az áruфőcsoporton belüli csökkenést a gázturbina és a belső égésű motor alkatrészkivitelének növekedése ellensúlyozta. Az energiafejlesztő gépek és berendezések exportjának 44%-a Németországba került kiszállításra, további 100 milliárd forintot meghaladó értékű termékkivitel irányult Spanyolországba, az Egyesült Államokba, Szlovákiába, Lengyelországba, Hollandiába, illetve az Egyesült Királyságba.

2016-ban a **híradástechnikai, hangrögzítő és -lejátszó készülékek** exportforgalma 2,3%-kal nőtt, közel 2 ezer milliárd forintot tett ki. E teljesítménnyel – a 2015. évihez hasonlóan – a negyedik legnagyobb forgalmú árucsoport a gépek és szállítóeszközök áruфőcsoporton belül. Ezen termékkör legnagyobb értékben Németországba, illetve Szlovákiába került kiszállításra (384 és 222 milliárd forint értékben), és további 100 milliárd forintot meghaladó értékű termékkivitel realizálódott Olaszország, az Egyesült Királyság, Franciaország és Románia irányába is. Az árucsoporton belül a vezetékes távbeszélő készülékek exportja több mint tizedével bővült és 884 milliárd forintot tett ki. A tv-adás vételére alkalmas készülékek forgalma kismértékű csökkenés után 653 milliárd forint volt.

A kivitel nem egészen egyharmadát adó **feldolgozott termékek** forgalma – 3,8%-os folyó áras növekedés mellett – 9,0 ezer milliárd forintot tett ki. A vegyi áru és hasonló termékek áruféjezetbe tartozó árucsoportok közül a legnagyobb részarányú termékkör, a **gyógyszerek és gyógyszerészeti termékek** kivitele 1,4 ezer milliárd forintot ért el, 2015-höz képest 0,4%-kal csökkent. A forgalom Németország és Románia irányába emelkedett, Oroszországéba azonban több mint tizedével csökkent, amihez részben a rubel árfolyamváltozása is hozzájárult. Az oroszországi forgalom évek óta tartó csökkenése következtében Németország lett a termékkör legjelentősebb felvevő piaca (121 milliárd forint), Oroszország (111 milliárd forint) és Románia (95 milliárd forint) előtt.

Az áruфőcsoporton belül a második legjelentősebb termékkör, a **szakmai, tudományos ellenőrző műszerek** kivitele több mint 10%-kal növekedett, értéke 905 milliárd forintot ért el. Ezen belül a Németországba kiszállított automata szabályozó, illetve ellenőrző műszerek, valamint a gyógyászati műszerek képviselték a legnagyobb hányadot.

Az autópárhoz köthető termékkörök közül a **gumigyártmány** exportja 3,2%-kal, 638 milliárd forintra emelkedett, a **bútor, bútorelemek**é nem változott.

Az áruфőcsoporton belül közel 10%-kal emelkedett az **egyéb feldolgozott termékek**, ezen belül legjelentősebben a műanyagból készült áruk (215 milliárd forint) és a műanyag csomagoló- és záróeszközök (148 milliárd forint) forgalma.

A teljes export 7,0%-át kitevő **élelmiszerek, italok, dohány** áruфőcsoport forgalma – 0,5%-os értékbővülés mellett – 2,1 ezer milliárd forintot tett ki. A **gabona és gabonakészítmény** forgalma 13%-kal, 447 milliárd forintba csökkent. A termékkörön belüli csökkenést a Romániába és a Hollandiába irányuló kukoricaexport visszaesése okozta. A **hús és húskészítmények** az előző évinél 8,0%-kal nagyobb, 393 milliárd forint értékben kerültek exportra. Az élőállat-export 11%-kal emelkedett, 105 milliárd forintot ért el. Az áruфőcsoporton belül a legnagyobb, több mint 7 milliárd forintnyi forgalomnövekmény ebben az évben is Kína viszonylatában keletkezett (18,8 milliárd forintos forgalom), de 3,0 milliárd forintot meghaladó bővülést mértek Szlovákia, az Egyesült Királyság és Tajvan irányába is. Oroszországba a még mindig fennálló embargó miatt a forgalom tovább csökkent. A **zöldségféle és gyümölcs** kivitele (276 milliárd forint) az előző évihez képest 2,3%-kal emelkedett, ezen belül Né-

metországba, Ausztriába és Romániába több mint 20 milliárd forint értékű termék került kiszállításra. Az **állati takarmány** forgalma mérséklődött, így 248 milliárd forintot tett ki. Az **egyéb, táplálkozási alkalmas termék és készítmény** árucsoport 136 milliárd forintos forgalmán belül főként az étrend-kiegészítők, az élelmiszer-alap- és -adalékanyagok kivitele nőtt meg.

Az export 1,8%-át képviselő **energiahordozók** 533 milliárd forintot kitevő forgalma – jelentős árszínvonal-csökkenés mellett – folyó áron 17%-kal csökkent. A **kőolaj és kőolajtermékek** kivitele mintegy 300 milliárd forint volt, 19%-kal kevesebb, mint az előző évben. A kivitt mennyiség az értékváltozásnál jóval szerényebb mértékben esett vissza. A **villamos energia** kivitele 16%-kal esett vissza, a kisebb részarányú **természetes és mesterséges gáz** exportja több mint negyedével csökkent.

A 649 milliárd forint értékben kivitt **nyersanyagok** értéke 2,0%-kal emelkedett az egy évvel korábbihoz képest, amelyet főként az **olajos mag és olajtartalmú gyümölcs**, illetve a **cellulóz és papírhulladék** exportjának növekedése okozott.

8. tábla

A legnagyobb értékben kivitt termékek

Termék megnevezése	Érték		Értékváltozás, 2016–2015
	2015	2016	
	milliárd forint		
Személygépkocsi	3 150	3 131	–19
Gépjárműalkatrész és tartozéka	1 490	1 695	204
Benzinmotor	911	990	80
Gyógyszerek	944	931	–13
Vezetékes távbeszélő készülék	793	884	91
Dízelmotor	859	791	–68
Automatikus adatfeldolgozó gép	713	725	12
Televíziókészülék	693	653	–40
Kapcsolótábla	554	648	93
Elektromosan szigetelt huzal és vezeték	552	534	–18

3.2. A termékbemhozatal áruszerkezete

A hazai importforgalom nagysága 2011 óta folyamatosan emelkedik, 2015-höz képest 2,1%-al bővült. Az energiahordozók kivételével valamennyi árucsoport behozatalát bővülés jellemezte, a legnagyobb forgalomnövekedés a gépek és szállítóeszközök, a legnagyobb volumenváltozás a feldolgozott termékek esetében mutatkozott.

9. tábla

A behozatal alakulása árucsoportok szerint

Árucsoport	Forgalom, milliárd forint		Forgalom megoszlása, %		Érték- index, 2015=100,0%	Volumen-
	2011	2016	2011	2016		
Élelmiszerek, italok, dohány	1 088	1 395	5,3	5,4	106,5	104,1
Nyersanyagok	522	544	2,6	2,1	101,0	104,1
Energiahordozók	2 511	1 652	12,3	6,4	79,7	97,1
Feldolgozott termékek	6 800	9 434	33,4	36,4	104,7	106,9
Gépek és szállítóeszközök	9 443	12 859	46,4	49,7	103,5	104,3
Összesen	20 364	25 883	100	100	102,1	104,7

2016-ban a **gépek és szállítóeszközök** árufőcsoport behozatala folyó áron 3,5%-kal bővült az előző évhez viszonyítva. Az exporthoz hasonlóan az import növekedésének mozgatórugója is a járműgyártáshoz kapcsolódó termékek, azon belül a közúti járművek, valamint a villamos gépek és készülékek kereskedelme volt.

A legnagyobb részarányú **villamos gépek és készülékek** folyó áron számított behozatala 7,0%-kal nőtt, a forgalom több mint 3,5 ezer milliárd forintot tett ki. A bővülés főként az integrált áramkörök, illetve az áramkör kapcsolására és védelmére szolgáló készülékek élénkülő kereskedelmével magyarázható. Az elektromosan szigetelt huzal és vezeték behozatala kismértékben visszaesett 2015-höz képest.

Az árufőcsoporton belül a **közúti járművek** importértéke a második legmagasabb (2,8 ezer milliárd forint), a növekedés üteme pedig a harmadik legdinamikusabb volt (6,3%). A közúti járművek importján belül a legjelentősebb termékcsoport a gépjárműalkatrészek és -tartozékoké, forgalmuk 1,8%-kal, 1,5 ezer milliárd forintra nőtt. Emellett ötödével, 769 milliárd forintra emelkedett a beszerzett személygépkocsik értéke a bázishoz képest. Közel ötödével bővült az áruszállító gépjárművek behozatala is. A gépjárművek, valamint az alkatrészek behozatalának jelentős része továbbra is Németországból érkezett.

Az **általános rendeltetésű ipari gépek és berendezések** forgalma 4,4%-kal nőtt, és 1,7 ezer milliárd forintot tett ki. Az árucsoporton belül főleg a lég- és vákuumszivattyúk, csap és csapszerelvények és a légkondicionálók behozatala emelkedett dinamikusán. Az importált termékek nagy része Németországból érkezett.

A gépimport több mint tizedét kitevő **energiafejlesztő gépek és berendezések** beszerzési értéke 2016-ban 6,8%-os növekedés után 1,5 ezer milliárd forintot ért el. A behozatal alakulását a – termékcsoport forgalmának 43%-át kitevő – belső égésű motorok alkatrészeinek külkereskedelme határozta meg. A motoralkatrészek mellett – a hazai gyártású új gépjárműmodellek megjelenésével – nagy szerep jutott a kész benzin gépjárműmotoroknak, amelyek 165 milliárd forint értékű importforgalma több mint tizedével haladta meg a 2015. évit. Jelentősen, közel ötödével nőtt az elektromotor és elektromos generátor behozatala is.

A **híradástechnikai és hangrögzítő készülékek** forgalma 5,0%-kal csökkent, a forgalom értéke 1,5 ezer milliárd forintot tett ki. Az árucsoporton belül a forgalom több mint felét realizáló vezetékes távbeszélő és távíró készülékek behozatala több mint tizedével nőtt. A termékkör forgalmának mérséklődését főként a mobiltelefon-alkatrészek behozatalának közel 30%-os csökkenése okozta, ezen termékek azonban az árucsoport forgalmának még így is több mint ötödét adták. A tévékészülékek forgalma is hatodával visszaesett (191 milliárd forint) az egy évvel korábbihoz képest.

Az import több mint egyharmadát adó **feldolgozott termékek** 9,4 ezer milliárd forintot kitevő értéke 4,7%-kal haladta meg az előző évi szintet. Az árufőcsoporton belül jelentős részesedéssel bíró **gyógyszerek és gyógyszerészeti termékek** behozatala nem változott az előző évhez képest, forgalma 2016-ban is 1,1 ezer milliárd forintot tett ki. A forgalom a három legfőbb partnerország közül Franciaország és Belgium felől csökkent, Németország irányából kismértékben emelkedett.

Az **egyéb fémtermékek** importja 5,1%-kal bővült, és 938 milliárd forintot ért el. Az árucsoporton belül a vasból és acélból készült fémáru és csavaráru forgalma növekedett a legerőteljesebben.

Az importforgalomból 6,4%-kal részesedő **energiabordozók** – a forintáruk csökkenése mellett – az előző évinél 20%-kal alacsonyabb, 1,7 ezer milliárd forint értékben kerültek beszerzésre.

A **kőolaj és kőolajtermékek** beszerzésére 879 milliárd forintot – az előző évinél 13%-kal kevesebbet – fordítottak. Az árucsoport importforgalmán belül a két legmeghatározóbb termékkör a nyers kőolaj (516 milliárd forint), valamint a kőolajból és bitumenes ásványokból nyert olaj (343 milliárd forint) volt, az előbbiből közel negyedével, az utóbbiból mintegy tizedével kevesebbet importáltunk 2015-höz viszonyítva. Az orosz kőolajimport tovább csökkent, 2016-ban 413 milliárd forintot tett ki, ami közel ötödével elmaradt az előző évitől. Oroszország a jelentős visszaesés ellenére is hazánk legnagyobb kőolaj-beszállítója maradt. Irakból – az előző évinél 50%-kal kisebb mennyiségben – 54 milliárd forint értékben érkezett kőolaj hazánkba. Ezen kívül még Szaúd-Arábia, Kazahsztán, Irán és Azerbajdzsán irányából vásároltunk számottevő értékben olajat.

A **természetes és mesterséges gáz** behozatalának 405 milliárd forintos értéke az előző évinél értékben harmadával, mennyiségét tekintve tizedével lett kevesebb. A földgáz esetében a legjelentősebb partner továbbra is Oroszország volt (192 milliárd forint), bár az importált gáz értéke csak közel 60%-a (mennyisége alapján 80%-a) a 2015-ösnek. Ezzel párhuzamosan az Ausztrián keresztül érkező gázszállítmányok értéke és mennyisége is jelentősen lecsökkent (131 milliárd forint, volumenben 38%-kal).

A **villamos energia** importértéke 2016-ban 15%-kal csökkent, és 318 milliárd forintot tett ki.

Az **élelmiszerek, italok, dohány** behozatala az előző évhez képest 6,5%-kal nőtt, és 1,4 ezer milliárd forintot ért el. Az árucsoporton belül a legnagyobb részarányú termékkör, a **zöldségfélék és gyümölcs** behozatala 10%-kal, 212 milliárd forintra emelkedett. Ezen belül a legnagyobb mértékben a banánbehozatal nőtt (124%). A citrusfélék importja 15%-kal, 19 milliárd forintra bővült. A **hús és húskészítmény** importjának 180 milliárd forintos értéke az előző évihez képest közel ötödével lett több. Az **egyéb, táplálkozásra alkalmas termék és készítmények** behozatala 5,6%-kal, 163 milliárd forintra nőtt.

A behozatalban a legkisebb forgalmi részesedéssel (2,1%-kal) rendelkező **nyersanyagok** folyó áras forintértéke 2015-ről 2016-ra 1,0%-kal (544 milliárd forintra) emelkedett. Az árucsoporton belül a legnagyobb részesedéssel bíró **nyers-, szintetikus és regenerált gumi** forgalma közel hatodával esett vissza. Közel tizedével növekedett azonban az **olajos mag és olajtartalmú gyümölcsök** forgalma, az **állati és növényi eredetű nyersanyag** behozatala pedig 10%-ot meghaladó mértékben bővült.

10. tábla

A legnagyobb értékben behozott termékek

Termék megnevezése	Érték		Értékváltozás, 2016–2015
	2015	2016	
	milliárd forint		
Gépjárműalkatrész és tartozéka	1 496	1 523	27
Távbeszélő készülék	684	773	89
Személygépkocsi	642	769	126
Gyógyszerek	719	730	11
Integrált áramkör	614	662	48
Belsőégésű motorok alkatrészei	640	662	22
Nyers kőolaj	610	516	–94
Számítógépek	456	473	17
Elektromosan szigetelt huzal és vezeték	455	444	–11
Áramkör kapcsolására és védelmére szolgáló készülékek	381	407	26

3.3. A külkereskedelmi termékforgalom relációs szerkezete

2011 óta az Európai Unióval¹⁴ folytatott külkereskedelem értéke a kivitelben 33, a behozatalban 42%-kal bővült. Az elmúlt öt évben az Európai Unión kívüli országokba irányuló export 19%-kal emelkedett, míg a behozatal 7,0%-kal csökkent.

2016-ban az előző évhez képest kismértékben nőtt az Európai Unió (EU-28) tagországaival folytatott külkereskedelem. A kivitel 3,9, a behozatal 3,6%-os bővülése azt eredményezte, hogy az **EU részesedése kissé emelkedett** a termékforgalomban, elérve az exportban a 79, az importban a 78%-ot. Az EU-n kívüli országok relációjában az export 1,6%-kal meghaladta az előző évit, az import azonban 3,0%-kal mérséklődött. Az amerikai országokkal folytatott kereskedelemben az import 4,3%-kal nőtt, az export nem változott számottevően, míg Ázsia irányában 5,8%-kal nőtt a kivitel.

¹⁴ 2013-tól EU-28 a horvát csatlakozással.

11. tábla

A külkereskedelmi termékforgalom alakulása országcsoportok szerint, 2016

Országcsoport	Kivitel				Behozatal			
	érték, milliárd forint	meg- oszlás, %	érték-	volumen-	érték, milliárd forint	meg- oszlás, %	érték-	volumen-
			index, 2015=100,0% ^{a)}				index, 2015=100,0% ^{a)}	
Európai Unió (EU-28)	23 022	79,4	103,9	105,3	20 201	78,0	103,6	105,1
EU-15	16 526	57,0	103,7	104,7	14 611	56,5	103,7	104,4
Új EU-tagállamok ^{b)}	6 496	22,4	104,5		5 590	21,6	103,6	
EU-n kívüli országok	5 955	20,6	101,6	102,8	5 682	22,0	97,0	102,2
EU-n kívüli európai országok	2 428	8,4	101,0	–	1 793	6,9	90,6	–
Ázsiai országok	1 690	5,8	105,8	–	3 128	12,1	99,6	–
Amerikai országok	1 414	4,9	100,2	–	715	2,8	104,3	–
Afrikai országok	280	1,0	91,1	–	35	0,1	97,1	–
Ausztrália és az óceániai országok	143	0,5	104,7	–	11	0,0	85,8	–
Összesen	28 977	100,0	103,4	104,7	25 883	100	102,1	104,4

^{a)} Forintadatokból számítva.^{b)} 2004-ben és azóta csatlakozott tagállamok.

2016-ban a tíz legfontosabb exportcélországunk közül 9 európai uniós tagállam volt. Az Európai Unión kívüli országok közül egyedül az Egyesült Államok került erre a listára, tizediként. Magasan kiemelkedik a külkereskedelmi partnereink közül Németország, amely a magyar termékek első számú felvevőpiacának számított a teljes forgalom 27%-át meghaladó részesedésével. Az ide irányuló termék-forgalom 335 milliárd forinttal, vagyis 4,4%-kal emelkedett, döntően a híradástechnikai készülékek, az energiafejlesztő gépek és a villamos gépek exportjának bővülése nyomán. A kiemelt partner-országok tekintetében jelentős visszaesés 2015-höz képest nem történt. Kiemelkedő, 12%-os növekedés Lengyelország irányában következett be, elsősorban az energiafejlesztő gépek és a szerves vegyi termékek exportjának növekedése miatt. Összességében a tíz legfontosabb partnerünk viszonylatában a teljes export 67%-a koncentrált.

12. tábla

A tíz legfontosabb exportcélország, 2016

Rangsor ^{a)}	Ország	Kivitel értéke, milliárd forint	Részesedés, %	Értékindeks, 2015=100,0%
1. (1.)	Németország	7 968	27,5	104,4
2. (2.)	Románia	1 447	5,0	96,7
3. (3.)	Szlovákia	1 425	4,9	102,1
4. (6.)	Franciaország	1 384	4,8	106,8
5. (5.)	Olaszország	1 380	4,8	106,0
6. (4.)	Ausztria	1 376	4,7	102,7
7. (8.)	Csehország	1 200	4,1	109,8
8. (9.)	Lengyelország	1 181	4,1	112,2
9. (7.)	Egyesült Királyság	1 133	3,9	103,7
10. (10.)	Egyesült Államok	1 000	3,5	99,6

^{a)} A zárójelben feltüntetett sorszámmal az adott ország 2015. évi rangsorban elfoglalt helyét jelölik.

A behozatal esetében a tíz legfontosabb partnerországunk között kilenc európai uniós tagállam volt, rajtuk kívül Kína szerepelt még a listán. Oroszország a 11. helyre esett vissza, a két ország közötti forgalom 276 milliárd forinttal, több mint negyedével csökkent. Az exporthoz hasonlóan a partnerországok közül egyértelműen kiemelkedik Németország, amely a teljes importforgalomból 26%-kal részesedett. A legfontosabb partnerországok vonatkozásában 2015-höz képest nem látunk jelentős elmozdulásokat. Összességében a magyar import relációs szerkezete valamivel koncentráltabb az exporténál, a legfontosabb tíz partnerország 2016-ban a behozatal 72%-át adta.

13. tábla

A tíz legfontosabb importpartnerország, 2016

Rangsor ^{a)}	Ország	Behozatal értéke, milliárd forint	Részesedés, %	Értékindez, 2015=100,0%
1. (1.)	Németország	6 846	26,4	103,1
2. (2.)	Ausztria	1 657	6,4	98,9
3. (3.)	Lengyelország	1 440	5,6	102,9
4. (4.)	Szlovákia	1 380	5,3	103,0
5. (5.)	Kína	1 368	5,3	102,6
6. (7.)	Csehország	1 274	4,9	104,3
7. (9.)	Hollandia	1 270	4,9	110,4
8. (6.)	Franciaország	1 263	4,9	98,8
9. (8.)	Olaszország	1 246	4,8	107,5
10. (11.)	Románia	794	3,1	100,9

^{a)} A zárójelben feltüntetett sorszámok az adott ország 2015. évi rangsorban elfoglalt helyét jelölik.

3.4. A külkereskedelmi termékforgalom egyenlege

A 2016-ban mért 3,1 ezer milliárd forintos **egyenleg** kialakulásában az öt árufőcsoport közül három javította, kettő rontotta az egyenleget. A gépek, szállítóeszközök, a nyersanyagok és az élelmiszer, ital és dohány javították, az energiahordozók és a feldolgozott termékek rontották a termék-külkereskedelmi egyenleget.

A **gépek és szállítóeszközök** árufőcsoport mérlege mind a négy negyedévben egyenletes, kimagasló aktívumot mutatott. A többlet kialakulásához – főként az új, illetve a felfutó szériájú modelleknek köszönhetően – a közúti jármű, illetve az autógyártáshoz szükséges energiafejlesztő gép és berendezés kiemelkedő forgalma is hozzájárult, 2,4, illetve 1,3 ezer milliárd forinttal. Ezen túlmenően a híradástechnikai berendezések, az irodagép és gépi adatfeldolgozó berendezések, illetve a villamos gépek és készülékek mérlege is jelentős aktívumot (513, 297 és 115 milliárd forintot) mutatott. Az általános rendeltetésű ipari gépek és berendezések azonban 404 milliárd forinttal, az egyéb szállítóeszközök 159 milliárd forinttal rontották az egyenleget.

A **feldolgozott termékek** esetében mind a négy negyedévben negatív értéket mutatott a mérleg. A szakmai, tudományos, ellenőrző műszerek voltak leginkább pozitív hatással az egyenlegre (461 milliárd forinttal). Gyógyszerből, gyógyszerészeti termékből ugyancsak a behozatalnál nagyobb értékben szállítottunk ki (275 milliárd forinttal). Az autógyártási megrendelésekkel összefüggésben megnövekedett gumigyártmány, valamint a bútor és bútorelem forgalma egyaránt javította a mérleget (222 és 139 milliárd forinttal). Ugyanakkor a gyártáshoz szükséges vas és acél, a színesfém, a fémtermékek behozatala jóval meghaladta a kivitelt, jelentősen rontva a külkereskedelmi egyenleget (387, 327, illetve 262 milliárd forinttal).

Az **energiahordozók** árufőcsoport mind a négy negyedévben passzívumot produkált, ezzel nagymértékben csökkentve a termék-külkereskedelmi többletet. Ez a passzívum azonban a kedvezően alakuló világpiaci árak miatt jelentősen mérséklődött a megelőző évhez viszonyítva (1119 milliárd forintra a

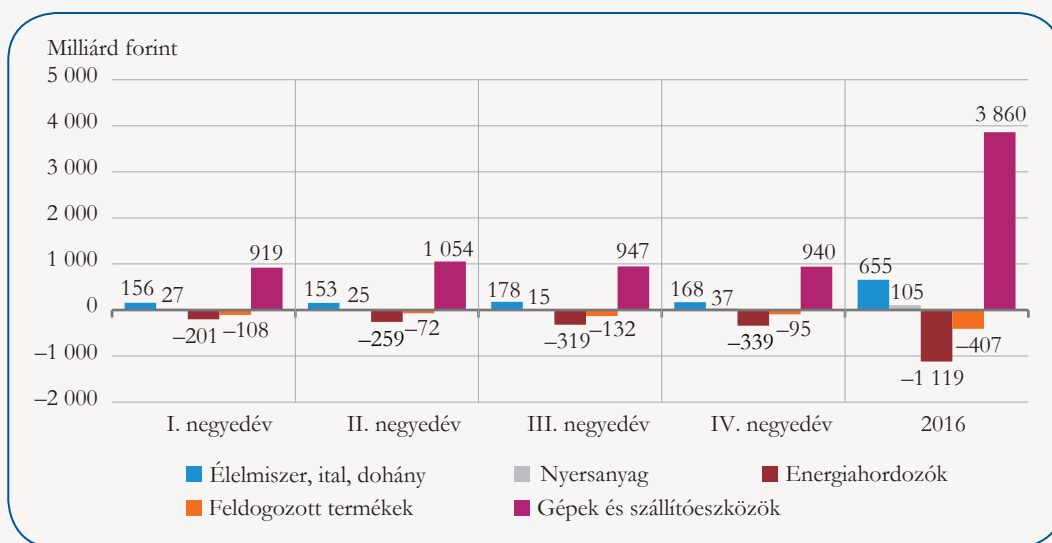
2015. évi 1428 milliárd forinthez képest). A teljes évet tekintve a kőolaj 579 milliárd forinttal, a földgáz 373 milliárd forinttal, a villamosenergia-behozatal 144 milliárd forinttal rontotta az egyenleget.

Az **élelmiszerek, ital, dohány** árucsoportot a teljes időszakban javította a külkereskedelmi egyenleget. A mérleget elsősorban – az árucsoportban egész évben jól teljesítő – gabona és gabonakészítmény, a hús és húskészítmény, illetve az állati takarmányok kereskedelme befolyásolta (többségük a teljes évben 303, 213 és 116 milliárd forint volt).

A **nyersanyagok** egyenlegét kiegyenlített, alacsony aktívum jellemezte az év során. Az árucsoporton belül a legnagyobb többlet a növényi olaj és zsír, az olajos mag, valamint a fémtartalmú érc és a fémhulladékok kereskedelméből származott (éves egyenleg: 106, 85, illetve 74 milliárd forint). Ugyanakkor az autógyártáshoz kapcsolódó nyersgumi nagy értékű behozatala 2016-ban is passzívumot okozott, amelynek összege 55 milliárd forint volt.

10. ábra

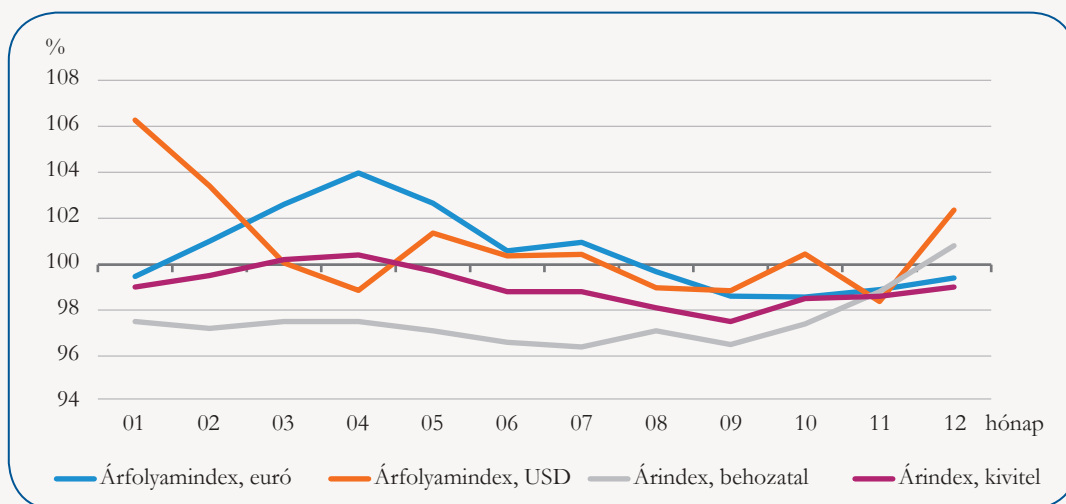
Az egyenleg negyedéves alakulása árucsoportok szerint, 2016

3.5. Külkereskedelmi termékárak

2016-ban a behozatal forintban mért árszínvonala 2,5, a kivitelé 1,0%-kal csökkent az előző évhez viszonyítva. A forint a főbb devizákhoz képest 0,5%-kal gyengült: ezen belül az euróhoz viszonyítva éves szinten 0,5, a dollárhoz hasonlítva – a 2015. évi 20,2%-os gyengülést követően – további 0,7%-kal értékelődött le.

11. ábra

Havi ár- és árfolyamindexek, 2016
(előző év azonos hó=100,0%)

A **behozatali forintárindexek** novemberig elmaradtak az egy évvel korábbi szinttől, majd – a nyersanyagárak emelkedése következtében – decemberben meghaladták azt. A kiviteli forgalom árszintje az év tíz hónapjában elmaradt az egy évvel korábbi szinttől. Kivételt képez ez alól a március és az április: ezekben a hónapokban az élelmiszerek és gépek körében mért áremelkedés kompenzálta a többi csoport árcsökkenését.

Az árfolyam- és forintár-változások eredőjeként a **behozatal devizaárszintje**¹⁵ a forintban mért árszintváltozásokkal megegyező tendenciát mutat. Éves szinten a devizaárszint csökkenés 3,0%-os volt. **Kivitelben** a devizaárak minden hónapban elmaradtak az egy évvel korábbtól, az év egészét tekintve a csökkenés 1,5%-ot tett ki.

A nemzetközi áralakulás következtében az importált termékek árszínvonala nagyobb mértékben csökkent az exportárakénál, ennek következtében a **cserearány** összességében 1,5%-kal javult. Ebből 1 százalékpont az *energiahordozók* árának alakulásával függ össze. Az energiahordozók importja, azon belül is a kőolaj és földgázé döntően az EU-n kívüli országok közül Oroszországból származik, így ennek az országcsoportnak a termék-külkereskedelme az átlagosnál kedvezőbb feltételekkel, 5,3%-os cserearány-javulás mellett bonyolódott le.

14. tábla

A külkereskedelmi termékforgalom árszintváltozása országcsoportonként, 2016

(%)

Megnevezés	Európai Unió (EU-28)		EU-n kívüli országok		Összesen	
	árindex, előző év= 100,0%	termék- forgalmi részarány, %	árindex, előző év= 100,0%	termék- forgalmi részarány, %	árindex, előző év= 100,0%	termék- forgalmi részarány, %
Kivitel	98,9	79,4	99,4	20,6	99,0	100,0
Behozatal	98,4	78,0	94,4	22,0	97,5	100,0
Cserearány	100,5	x	105,3	x	101,5	x

Az **Európai Unióval** lebonyolított termék-külkereskedelem 2016-ban az egy évvel korábbinál a **behozatalban** 1,6, a **kivitelben** 1,1%-kal alacsonyabb árszinten realizálódott. A forgalom mindkét irányában közel azonos mértékben változott az árszint a *nyersanyagok* (–1,5%) és a *gépek és szállítóeszközök* (–0,4, –0,5%) csoportjában. Az *energiahordozók* kereskedelmében – az eltérő termékszerkezet miatt – a behozatal árindexe 2,1 százalékponttal alacsonyabb volt, mint a kivitelé. A kivitelben ugyanis lényegesen nagyobb a súlya a villamos energiának, árszintje ugyanakkor kisebb mértékben esett vissza, mint a többi termék-csoporté. Az *élelmiszerek, italok, dohány* behozatali árszínvonala – a cukor és a zöldségek áralakulásával magyarázhatóan – 2,3%-kal nőtt, míg a kivitel összességében az előző évi árszinten bonyolódott le.

Az **Európai Unión kívüli országok** viszonylatában az áralakulásra ható tényezők közül szintén a nyersanyag- és energiahordozó-árak csökkenése volt a legfontosabb, ami ennél a két csoportnál behozatalban az árszint 6,9, illetve 20%-os visszaesését okozta. A kivitelben – az eltérő forgalmi szerkezettel magyarázhatóan – nem volt ilyen mértékű mérséklődés ezen árufőcsoportok átlagárában (–4, 0, illetve –16%). Az élelmiszerek, italok és dohányárak behozatali árszintje – a cukor és az italok drágulása következtében – 1,9%-kal nőtt, míg a kivitelé összességében nem változott.

¹⁵ A devizaárindexet a forintárindex és az árfolyamindex hányadosaként számítjuk ki. A mutató az árfolyamváltozás hatását szűri ki az indexből.

15. tábla

A behozatal árszintváltozása árufőcsoportonként és országcsoportonként, 2016

(előző év=100,0%)

Árufőcsoport	Európai Unió (EU-28)	Európai Unión kívüli országok	Összesen
Élelmiszerek, italok, dohány	102,3	101,9	102,3
Nyersanyagok	98,5	93,1	97,0
Energiahordozók	85,1	79,8	82,1
Feldolgozott termékek	97,9	98,4	97,9
Gépek és szállítóeszközök	99,6	97,8	99,2
Összesen	98,4	94,4	97,5

Árufőcsoportok szerint vizsgálva 2016-ban a *gépek és szállítóeszközök* **behozatali** árszínvonala összességében 0,8%-kal csökkent: a főbb termékcsoportok közül az energiafejlesztő gépeknél, az irodagépeknél és a közúti járműveknél mérsékelt, 1% alatti áremelkedés volt, míg a híradástechnikai berendezések forgalma az egy évvel korábbinál mintegy 7,0%-kal alacsonyabb árszinten bonyolódott le. Az *élelmiszerek, italok, dohány* árszintje 2,3%-kal nőtt. Ezen belül a cukor és cukorkészítmény, valamint a zöldségfélék és gyümölcs átlagára emelkedett számottevően, míg a gabonaféléké és az állati takarmányé csökkent. A *nyersanyagok* átlagára 3,0%-kal maradt el az egy évvel korábbi szinttől, ezen belül a termékcsoportok árszintje általában csökkent, különösen a nyers- és szintetikus gumié, valamint a fémtartalmú érceké. Árszintnövekedés az állati és növényi eredetű nyersanyagok csoportjában, illetve az állati és növényi zsírok forgalmában következett be. A *feldolgozott termékek*nél – a nyersanyagárak alakulásával összhangban – a vas és acél, illetve a színesfémek ára esett vissza az átlagosnál nagyobb mértékben. Az energiahordozók árszintje 2015-höz viszonyítva 18%-kal csökkent: a természetes és mesterséges gázok ára közel 30, a kőolaj és kőolajtermékeké több mint 15%-kal maradt el az egy évvel korábbi szinttől.

16. tábla

A kivitel árszintváltozása árufőcsoportonként és országcsoportonként, 2016

(előző év=100,0%)

Árufőcsoport	Európai Unió (EU-28)	Európai Unión kívüli országok	Összesen
Élelmiszerek, italok, dohány	99,9	100,0	99,9
Nyersanyagok	98,5	96,0	98,1
Energiahordozók	87,2	84,1	86,2
Feldolgozott termékek	98,4	98,8	98,5
Gépek és szállítóeszközök	99,5	100,6	99,7
Összesen	98,9	99,4	99,0

A *gépek és szállítóeszközök* **kivitelének** árszínvonala 2016-ban 0,3%-kal elmaradt az előző évi szinttől: a híradástechnikai berendezések több mint 5%-os árcsökkenését nagyrészt ellensúlyozta az irodagépek és a közúti járművek 1% körüli áremelkedése. Az *élelmiszerek, italok és dohány* árszínvonala stagnált: a volumenhordozó csoportok közül a kávé, tea, fűszerek, a hús és húskészítmények, és a – táplálékkiégésítőket és instant készítményeket tartalmazó – egyéb, táplálkozásra alkalmas termékek drágultak. A gabona és gabonafélék, az állati takarmányok, valamint a tejtermékek és a tojás árszintje ezzel szemben csökkent. Az ármozgás mértéke a jelentős forgalmú csoportoknál 2% körüli vagy annál kisebb volt. A *feldolgozott termékek* átlagosan 1,5%-kal váltak olcsóbbá: a vegyi áruk árszintje 2,4, a félkész termékeké

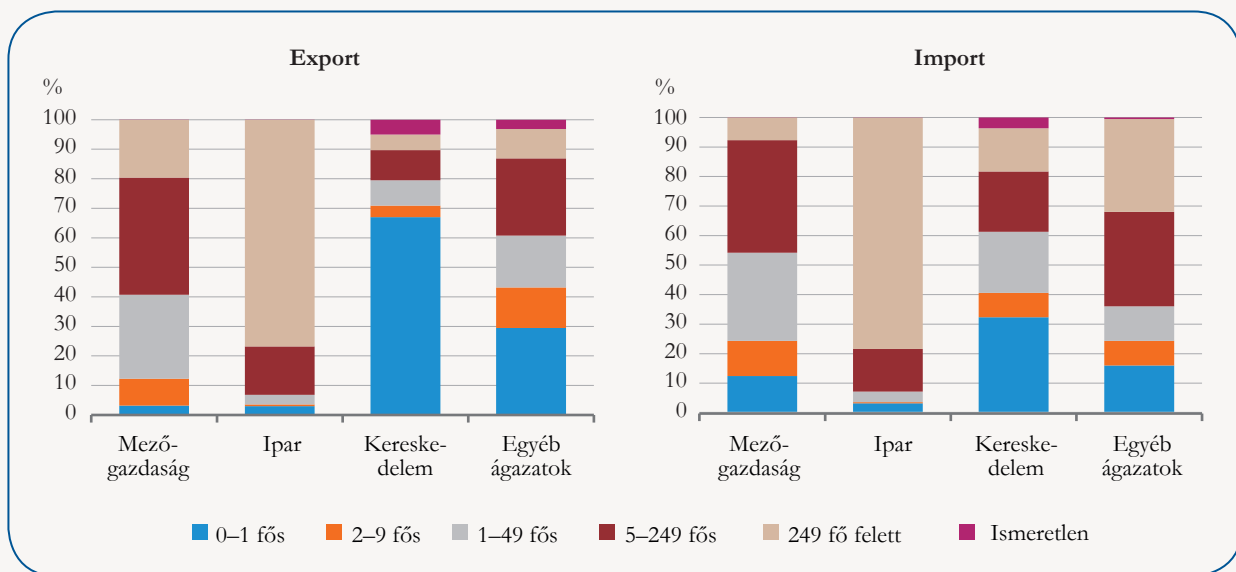
2,0%-kal mérséklődött. A késztermékek árszínvonala ezzel szemben kismértékben emelkedett. A *nyersanyagok* esetében 1,9%-kal csökkent az árszint annak ellenére, hogy általában nőttek az árak, és csupán két nagy forgalmú csoportban volt csökkenés: a nyers- és szintetikus guminál és a fémtartalmú érceknél. Az *energiahordozók* árszintje – a behozatalhoz hasonlóan – jelentős mértékben, 14%-kal visszaesett. A kőolaj és kőolajtermékek, valamint a természetes és mesterségek gázok kivitelének ára hasonló mértékben, mintegy 20%-kal visszaesett.

3.6. A külkereskedelmi termékforgalom alakulása vállalati jellemzők szerint

Az egyes ágazatok exportjának és importjának vállalatméret szerinti megoszlása a következőképpen alakult 2016-ban.

12. ábra

A termékexport és -import értékének megoszlása vállalati méret és ágazatok szerint, 2016

A külkereskedelmi termékforgalom a közepes és nagy foglalkoztatotti létszámmal rendelkező vállalkozásokra koncentrálódik. A behozatal közel 70, a kivitel több mint 65%-át közepes és nagy forgalmazók bonyolítják le. A nagyvállalati dominancia mindkét forgalmi irányban azonos mértékű, a részesedésük a behozatalban és a kivitelben egyaránt 51%-os. A mikro- és kisvállalkozások szerepe 2016-ban erősebb lett a korábbi években tapasztaltakhoz képest, részesedésük mindkét forgalmi irányból mintegy egyharmadot tesz ki.

A behozatal 39%-át a kereskedelmi vállalatok, több mint 56%-át pedig az iparvállalatok adják. Exportban az iparvállalatok dominanciája mérséklődött, a 2015. évi 4/5-ös arányuk 2/3-osra csökkent 2016-ban. Következésképpen exportban a kereskedelmi cégek részaránya növekedett (34%-ra). Importban a létszám-kategóriák szerinti megoszlás viszonylag egyenletes, exportban a mikrovállalkozások 2/3-os dominanciája figyelhető meg, amelynek legfőbb indoka a külföldi vállalkozások magyarországi áfaregisztrációk révén történő kereskedelme. Iparban a külkereskedelmi tevékenységet (export-import egyaránt) döntő mértékben a nagyvállalatok (a forgalom 80%-át reprezentálva) és kisebb mértékben a közepes vállalatok végzik.

17. tábla

Az import és az export koncentrációja ágazatok szerint, 2016

(%)

Forgalmazók száma	Export					Import				
	mezőgazdaság	ipar	kereskedelem	egyéb	összes ágazat	mezőgazdaság	ipar	kereskedelem	egyéb	összes ágazat
Első öt	19,8	22,6	29,1	20,0	24,8	18,8	24,5	8,2	23,7	18,2
Első tíz	28,3	30,6	36,9	27,3	32,6	26,0	34,9	14,0	31,1	26,8
Első húsz	39,2	41,4	48,3	37,3	43,6	36,8	45,9	22,4	39,2	36,6
Első ötven	56,1	56,6	65,0	50,4	59,3	53,8	60,1	36,3	51,6	50,6
Első száz	70,4	67,0	75,1	61,7	69,6	66,6	70,6	47,8	60,7	61,4
Első ötszáz	94,3	89,2	91,2	84,6	89,8	89,1	90,7	73,3	79,6	83,5
Első ezer	98,9	95,5	95,3	91,5	95,4	95,9	95,9	82,0	86,3	90,2
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

A külkereskedelmi forgalom a forgalmazók száma szerint erősen koncentrált. Az ipari vállalatok külkereskedelmében a koncentráció alig tér el a forgalom két irányában, viszont a kereskedelmi ágazatok tekintetében különösen, de az összes ágazat tekintetében is az export koncentrációja az erősebb. Az ipari forgalom közel negyedét az első öt forgalmazó mindkét irányban lefedi, míg az első ötven forgalmazó már a forgalmak mintegy 60%-át lebonyolítja. A kereskedelmi ágazatok importjában kisebb mértékű koncentrációt figyelhetünk meg: az első száz forgalmazó a forgalom felét sem bonyolítja, míg exportban háromnegyedet tesz ki a részesedésük. Az összes ágazatot nézve megállapítható, hogy az importforgalmazóknál erősebb a diverzifikáció, az exporttevékenység koncentráltabb: az első ötven forgalmazó a forgalom közel 60%-át biztosítja, míg import esetében csupán az 50%-át. Az első ezer importőr a behozatal 90, az első ezer exportőr a kivitel 95%-át adja, az import- és exportkoncentrációk közti eltérés tehát ezer forgalmazó esetében már lényegesen kisebb.

Az ágazatok importból történő felhasználásának és exportra történő kibocsátásának szerkezete karakterisztikusan különbözik. A mezőgazdasági vállalkozók a tevékenységükhöz főként mezőgazdasági termékeket, kisebb arányban járműveket, valamint élelmiszeripari alapanyagokat és könnyűipari termékeket importálnak. Az ipari tevékenység behozatalának nagyobb része fémalapanyagokra (10%), számítástechnikai és optikai termékekre (16%), gépekre és gépi berendezésekre (18%), valamint járművekre (14%) irányul. A gépek és berendezések beruházásként is hasznosulnak ezen a területen. A kereskedelmi behozatal jelentős hányada számítástechnikai és optikai termékekből (15%) és járművekből (14%) áll, az élelmiszer, a gyógyszer és az egyéb gép, berendezés import pedig közel azonos arányban részesedik a kereskedelmi importból. Az ipari kivitelben jelentős a járművek exportja (27%), de a számítástechnikai eszközöké (13%) és a villamos berendezéseké (13%) is figyelemre méltó. A kereskedelmi tevékenységben is fontos szerepe van a járművek (27%) és a számítástechnikai eszközök exportjának (19%), de a villamos berendezések értékesítését (9,7%) szintén számottevőnek tekinthetjük. Az egyéb ágazatok exportjában a gépek, berendezések aránya a legnagyobb (12%).

18. tábla

Az adott ágazatba tartozó vállalatok külkereskedelmi forgalmának termékszerkezete, 2016

(%)

Vállalat ágazata Termékek	Export				Import			
	mező- gazdaság	ipar	kereske- delem	egyéb	mező- gazdaság	ipar	kereske- delem	egyéb
Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	73,8	0,2	6,5	7,1	54,9	0,6	2,3	3,2
Bányászat	0,0	0,1	0,0	1,0	0,5	4,3	0,3	0,9
Élelmiszer, ital, dohánytermék	15,0	6,1	4,3	7,9	14,0	2,5	8,1	4,8
Könnyűipari (textília, ruházat, bőr és bőrtermék)	7,2	2,8	2,7	9,2	14,0	2,7	6,9	6,1
Fafeldolgozás, papír- termék, nyomdai tevékenység	0,0	1,1	2,1	1,6	3,1	1,4	2,0	1,9
Kőszeggyártás, kőolaj- feldolgozás	0,0	1,5	0,4	0,2	0,7	1,0	2,6	0,5
Vegyí anyag, termék	1,0	5,9	4,7	8,8	0,3	7,3	7,4	6,5
Gyógyszerek	0,7	3,9	6,1	2,9	4,8	1,5	9,0	3,2
Gumi-, műanyag és nemfém ásványi termék	0,2	7,9	3,0	5,5	0,3	7,2	5,2	4,7
Fémalapanyag és fémfeldolgozási termék	0,0	5,0	2,3	7,1	3,2	10,0	7,0	7,3
Számítógép, elektronikai, optikai termék	0,0	12,6	19,1	11,1	1,1	15,8	14,5	10,6
Villamos berendezés	0,1	13,1	9,7	7,4	0,2	11,3	7,2	4,2
Gép, gépi berendezés	0,4	9,5	7,0	12,0	0,1	18,2	8,1	7,7
Járművek	0,8	26,9	27,3	9,1	13,2	14,2	14,3	18,6
Egyéb és nem ismert	0,8	0,4	1,7	5,9	1,0	0,8	1,6	1,1
Összes termék	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

4. Magyarország szolgáltatás-külkereskedelmi forgalma

4.1. A szolgáltatások külkereskedelme szolgáltatáscsoportok szerint

Ebben a fejezetben a fő szolgáltatáscsoportokat, valamint az éven belüli folyamatokat és a relációs szerkezeteket vizsgáljuk. Bár a szolgáltatásexport és -import forgalma lényegesen alacsonyabb a termékforgalomnál, jelentősége és értéke egyre nő. 2016-ban a szolgáltatások exportja 6631 milliárd, importja 4446 milliárd forintot tett ki. A teljes forgalmat tekintve a folyó áron, forintban mért bevételek 4,9, a kiadások 0,3%-kal emelkedtek az előző évhez képest. 2010-hez viszonyítva az igénybe vett szolgáltatások értéke 38, a nyújtott szolgáltatásoké 63%-kal emelkedett. Szolgáltatáscsoportonként eltérő tendenciák figyelhetők meg, amelyeket külön alfejezetekben mutatunk be.

4.1.1. Turizmus¹⁶

Magyarországra tett külföldi utazások

2016-ban a külföldiek 53 millió utazást tettek Magyarországra, 9,4%-kal többet, mint 2015-ben. A beutazások 71%-a (38 millió út) **egynapos**, 24 óránál rövidebb idejű tartózkodás¹⁷ volt. Ennek több mint háromnegyede (79%-a) nem turisztikai céllal történt: 44%-a átutazás, 6,0%-a munkavégzés és üzletelés, 28%-a vásárlási célú látogatás. 2016-ban az egynapos vásárlási célú utak száma 18, a munkavégzők és üzletelők utazásai 13, az átutazásoké 11%-kal nőtt. A legnagyobb átutazók a román és a szerb állampolgárok, az átutazások jelentős részét (29 és 13%-át) ők adták. A vásárlási célú utak közel kétharmada a szlovák és osztrák állampolgárokhoz köthető, a Romániából érkezők aránya 21% volt. Az egy napon belüli turisztikai célú utazásokon részt vevők száma 8 millió fő volt 2016-ban, 2,5%-kal több mint az előző évben. Ezek az utazások jellemzően városnézések, kirándulások, de főként rokon- és barátlátogatások voltak, arányuk az egy napra tett látogatások 21%-át tette ki 2016-ban. A többnapos utazásokon részt vevők 15,3 millió alkalommal lépték át a magyar határt, 12,4 millió alkalommal turisztikai céllal – szabadidős tevékenységeket, üdülést, gyógyászati és egészségmegőrzési utazásokat, szórakozást, rokon- és barátlátogatást, illetve üzleti utakat foglalt magába –, 1,8 millió alkalommal nem turisztikai célból, főként munkavégzés, üzletelés, és átutazás motivációjával.

A hazánkba érkezett külföldiek 2016-ban 124 millió napot töltöttek el Magyarországon. Tartózkodási idejük 3,7%-kal nőtt az előző évhez viszonyítva. Az egynapos utazások résztvevői 38, a több napra érkezők 86 millió napot töltöttek Magyarországon, 10,6 és 0,9%-kal többet, mint egy évvel korábban. Az átlagos tartózkodási idő 2016-ban 2015-höz képest 2,5-ről 2,3 napra mérséklődött.

A Magyarországra tett utazásokhoz kapcsolódóan 2016-ban 1725 milliárd forintot fordítottak a külföldiek termékekre és szolgáltatásokra, 7,3%-kal többet, mint 2015-ben. Ebből a turisztikai kiadások összege 1292 milliárd forint volt. Az egynapos magyarországi beutazók a teljes utazóforgalom több mint héttizedét adták, költségeik (433 milliárd forint) a külföldről érkezettek kiadásainak egynegyedét tette ki. A többnapos utazásokon részt vevők 1292 milliárd forintot költöttek.

A legnagyobb összegű kiadás – 192 milliárd forint – a Németországból érkezőkhöz kötődik. Magyarországi utazásaik során az Ausztriából érkezők 161, a Romániából érkezők 155, a Szlovákiából érkezők 129, az Egyesült Államokból érkezők pedig 122 milliárd forintot adtak ki termékekre és szolgáltatásokra. Turisztikai célú utakhoz kapcsolódó kiadások aránya a teljes költséson belül az Egyesült Államokból érkezők esetében 99, a Németországból jövőknél 89% volt.

2016-ban a Magyarországra tett külföldi utazások 1 főre eső, napi átlagos költsége 13,9 ezer forint volt, 3,9%-kal több, mint 2015-ben. Az egy főre eső napi átlagos kiadás a turisztikai célú utazások során 15,4 ezerről 15,7 ezer forintra, a nem turisztikai utazások esetében 9,4 ezerről 10,3 ezer forintra nőtt. Az egynapos utazások alkalmával átlagosan 11,5 ezer, a többnapos utazások során 14,9 ezer forintot költöttek a külföldi beutazók (200, illetve 600 forinttal többet).

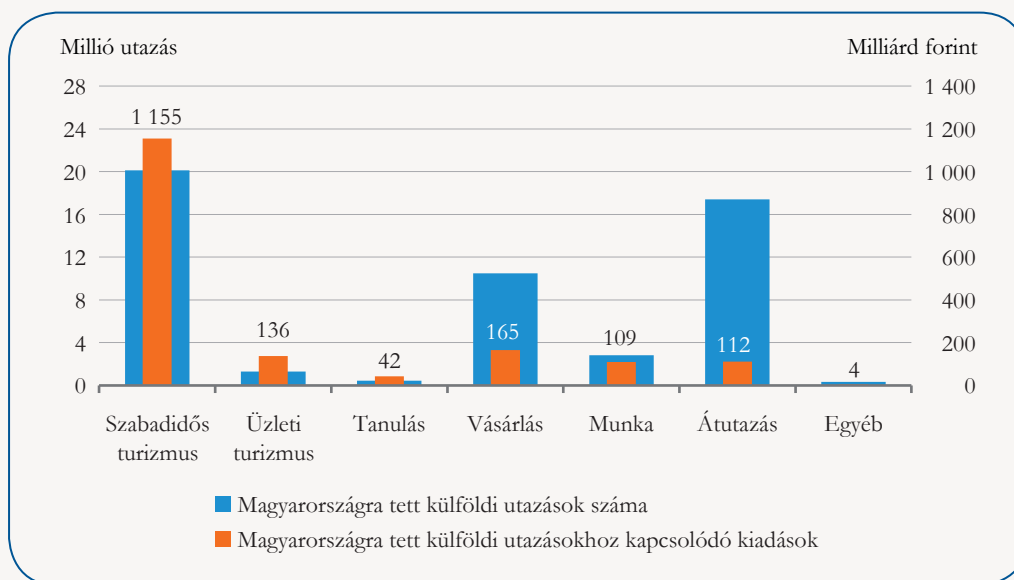
¹⁶ A nemzetközi előírásokkal összhangban a szolgáltatás-külkereskedelmi forgalom turizmusadatai nem tartalmazzák a nemzetközi közlekedéssel kapcsolatos bevételeket és kiadásokat.

¹⁷ Egynapos utazások.

A Magyarországra látogató külföldiek **fogyasztási szerkezete** nem változott számottevően az előző évhez képest. Az egynapos utazásokon részt vevők kiadásai túlnyomó részét (62%) élelmiszerek és egyéb árucikkek vásárlására fordították. Az élelmiszer-vásárlási kiadások részaránya 1,0, az egyéb árucikké 1,5 százalékponttal nőtt. A többnapos látogatások alkalmával a kiadások 41%-át szállásra és vendéglátó-szolgáltatásokra, 21%-át élelmiszerekre és egyéb árucikkekre, 16%-át közlekedésre, 4,6%-át gyógyászati és egészségmegőrző szolgáltatásokra fordították.

13. ábra

A Magyarországra tett külföldi utazások száma és a hozzájuk kapcsolódó kiadások az utazás célja szerint, 2016

A magyarok külföldi utazásai

2016-ban a magyarok 19 millió alkalommal utaztak külföldre, az utak közel kétharmada – 12 millió utazás – egynapos volt. Az éjszakázás nélküli utak 67%-a nem turisztikai célú, ezen belül az utazások jelentős része vásárlási és munkavégzési motivációjú volt. Az egynapos turisztikai célú utakon a szomszédos országokat keresték fel a magyarok. A legpreferáltabb célországok Ausztria és Szlovákia voltak, ebbe a két országba irányult az egynapos turisztikai utazások több mint négyötöde.

Több napra 7,1 alkalommal utaztak a magyarok külföldre, ezen utazások 89%-a volt turisztikai célú. A többnapos turisztikai célú utak száma, az előző években tapasztalt növekedési tendenciát folytatva, jelentősen (10%) nőtt. A turisztikai motivációjú többnapos utazások célpontja a szomszédos **országok** mellett nagy arányban Németország, Csehország, Olaszország és Görögország. Az utazások több mint nyolctizede az Európai Unió valamelyik tagországába irányult.

A magyarok 2016-ban 55 millió napot töltöttek külföldön, ezzel **tartózkodási idejük** 7,3%-kal emelkedett az előző évihez viszonyítva. Az egy napra külföldre látogatók 8,4, a több napra utazók 7,0%-kal több időt töltöttek külföldön, mint egy évvel korábban. Az átlagos tartózkodási idő 2015-höz hasonlóan 2,9 nap volt.

2016-ban a magyarok 743 milliárd forintot fordítottak külföldi utazásukhoz kapcsolódóan termékekre és szolgáltatásokra, ezen belül a turisztikai **kiadások** összege 571 milliárd forintot tett ki, amelynek túlnyomó része a többnapos utazásokhoz kapcsolódott. Az egy napra látogatóktól – akik arányukat tekintve a teljes látogatóforgalom közel kétharmadát adták – a kiadások 18%-a, 141 milliárd forint származott. A többnapos külföldi utazásokon 602 milliárd forintot költöttek a magyarok, amelynek kilenczetedét (545 milliárd forintot) turisztikai célú utazásokon fizették ki.

A magyarok külföldi utazásai során 2016-ban egy fő naponta átlagosan 13,6 ezer forintot költött, 11%-kal többet, mint 2015-ben. Az egy napra jutó költség az éjszakázás nélküli utak esetében 11,9 ezer, a többnapos utaknál 14,1 ezer forint volt.

A külföldi utazásokon megvalósult **költés szerkezete** lényegesen különbözik az egy-, illetve a többnapos utazások esetében. Az egynapos utazásokhoz kapcsolódó kiadások összességében 68%-át élelmiszer, ital, valamint az üzemanyag és egyéb árucikkek vásárlására fordították. A többnapos utazásokon megvalósult kiadások 30%-át szálláshely- és vendéglátó-szolgáltatások igénybevételére, több mint harmadát üzemanyag és egyéb árucikkek vásárlására költötték külföldön.

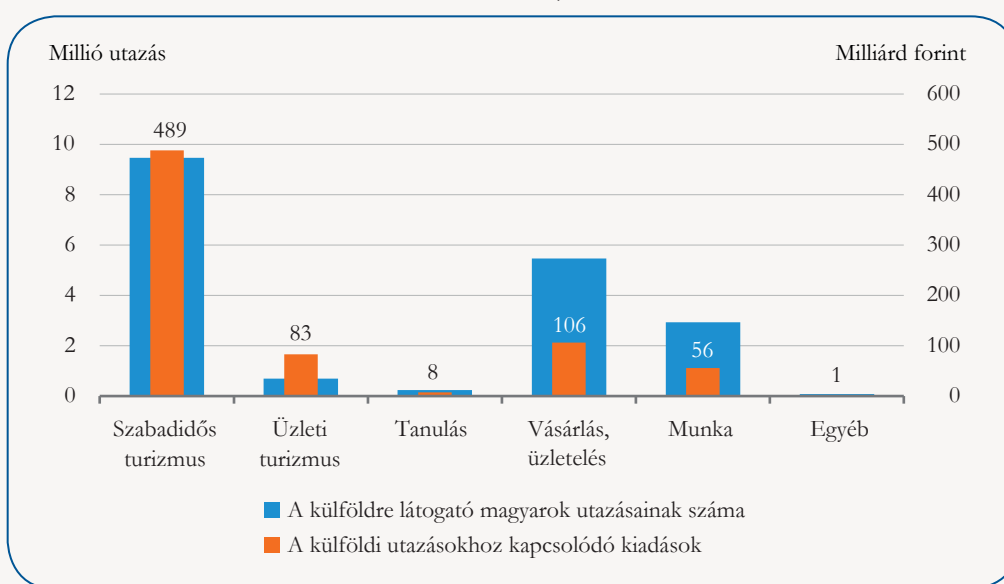
Az utasforgalom egyenlege

2016-ban az utasforgalom többlete 982 milliárd forint (3,2 milliárd euró) volt. Az utasforgalmi szolgáltatások exportja 7,3, importja 17%-kal nőtt. **Az egyenleg folyó áron 7 milliárd forinttal haladta meg az előző év összegét.**

2016-ban a forint az euróhoz viszonyítva 0,5%-kal értékelődött le 2015-höz képest.

14. ábra

A külföldre látogató magyarok utazásainak száma és kiadásai az utazás célja szerint, 2016

4.1.2. Szállítási szolgáltatások

2016-ban a szállítási szolgáltatások bevétele 1674, kiadása 978 milliárd forintot tett ki, ez folyó áron az export 6,5, míg az import 4,8%-os bővülését jelentette. A szolgáltatáscsoport egyenlege 696 milliárd forint volt, amely 58 milliárd forinttal meghaladta a 2015. évi aktívumot.

2016-ban az egyenleg növekedéséhez több mint másfélszer nagyobb mértékben járultak hozzá a légi (36 milliárd forint), mint a közúti (22 milliárd forint) szállítási szolgáltatások. Az egyenleget a vasúti szállítási szolgáltatások (5,1 milliárd forint) rontották a legjelentősebben.

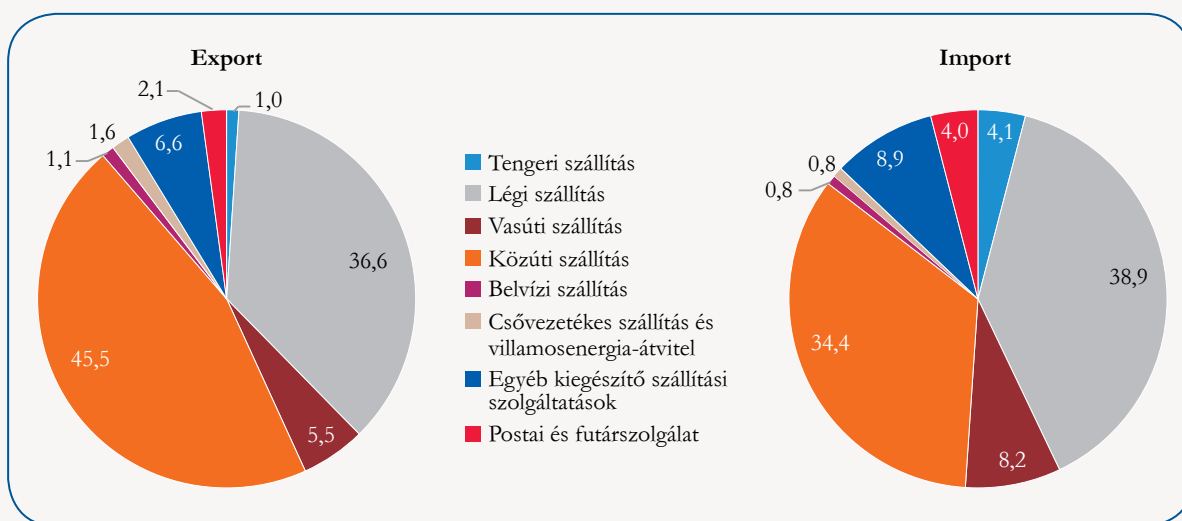
A teljes szállítási szolgáltatásexport 46, és az -import 35%-át adó közúti szállítási szolgáltatások bevételei 4,4, kiadásai 3,1%-kal emelkedtek. A szállítási szolgáltatásokon belül a közúti szállítás részesedése csak minimálisan változott.

2016-ban a légi szállítási szolgáltatások bevételei 11,3, kiadásai 7,3%-kal emelkedtek. A légi szállítási szolgáltatásoknak a teljes szállítási forgalmon belüli részaránya 2015-höz képest az importban 1,7, az exportban 1,0 százalékponttal nőtt. Ehhez az is hozzájárult, hogy a repülőtéri utasforgalom az utóbbi években dinamikusan növekedett.

A kisebb volumenű tevékenységek közül érdemes kiemelni, hogy a postai és futárszolgálathoz kapcsolódó kiadások 20, a bevételek 33%-kal nőttek. Ennek oka a megrendelésekből fakadó forgalomművekedés.

15. ábra

A szállítási forgalom megoszlása, 2016, %

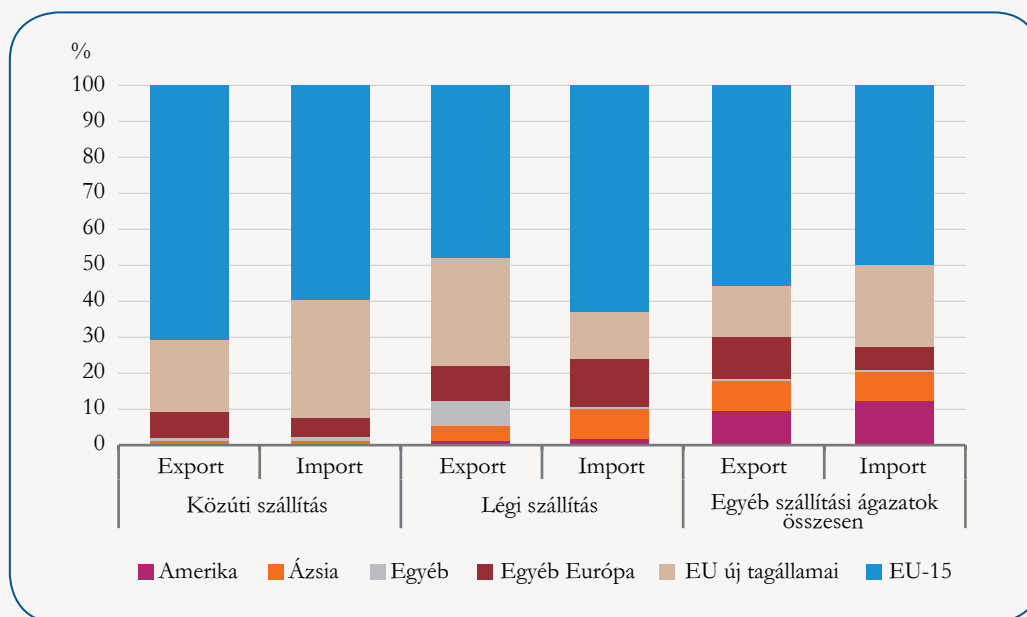
A szállítási ágazatok forgalmának az exportban 91, az importban 89%-a az európai országok viszonylatában realizálódott, ezen belül is az európai uniós tagországok domináltak (a bevételek 82, a kiadások 81%-ával). Minden szegmensben kiemelkedő az EU-15 országainak részesedése.

A közúti szállításnál a földrajzi adottságok miatt az európai országok részaránya az exportban és az importban is elérte a 98%-ot. A legjelentősebb gazdasági kapcsolatok a régebbi EU-tagországokkal alakultak ki. Érdekes, hogy az összes bevételből Németország és Ausztria hasonló arányban részesült (21, illetve 20%-kal), míg a kiadási oldalon Németország emelkedett ki, 25%-kal.

2016-ban a légi szállítási ágazat bevételeinek 88, kiadásának 89%-a az európai kontinensről származott. Bár exportban a legnagyobb részarányt képviselő ország az Egyesült Királyság, a rangsorban szorosan követte őt az EU új tagállamai közül Lengyelország és Románia. Az importban legjelentősebb hányaddal bíró országok rangsora: Németország, Belgium, Írország és az Egyesült Királyság.

16. ábra

A szállítási ágazatok forgalmának földrajzi megoszlása, 2016

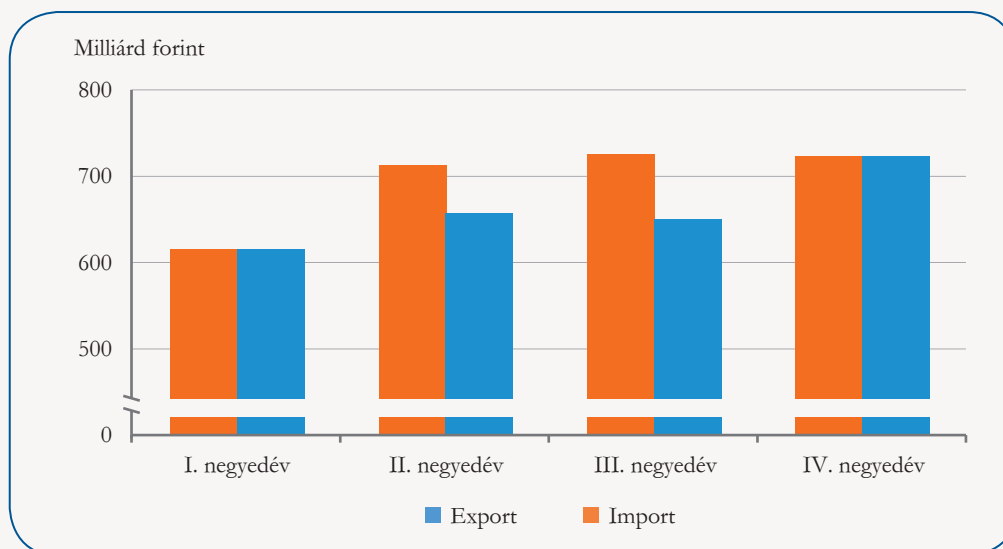

4.1.3. Üzleti és kormányzati szolgáltatások

2016-ban az üzleti szolgáltatások bevétele 2776, kiadása 2645 milliárd forintot tett ki, ez adta a teljes szolgáltatás-külkereskedelmi forgalom 42, illetve 60%-át. Az export értéke folyó áron 8,8%-kal emelkedett, az importé 5,1%-kal csökkent 2015-höz képest. Az üzleti szolgáltatások egyenlege 2016-ban – az előző évi 237 milliárd forintos passzívumot követően – 130 milliárd forint értékű aktívumot mutatott.

17. ábra

Az üzleti szolgáltatások bevétele és kiadása, 2016

Az üzleti szolgáltatásokon belül számos alcsoport különíthető el.

A jelentősebb súlyú alcsoportok közül a számítástechnikai és információs szolgáltatásokból származó bevétel 5,4, az ehhez kapcsolódó kiadás 0,6%-kal nőtt. A szellemi tulajdon használatáért kapott díjak összege 15%-kal emelkedett, a fizetett díjak összege 30%-kal csökkent. A személyes, kulturális és szórakoztatási szolgáltatások esetében az export 27, az import 6,1%-kal meghaladta az előző évit.

A legnagyobb alcsoport, az egyéb üzleti szolgáltatások exportja 8,4%-kal nőtt, importja alig változott 2015-höz viszonyítva, így az egyéb üzleti szolgáltatások passzívuma 103 milliárd forintot ért el 2016-ban. Az egyéb üzleti szolgáltatásokon belül az üzletviteli tanácsadás és PR-szolgáltatások exportja jelentősen, 24%-kal bővült, importja 3,8%-kal csökkent. Az építészeti, mérnöki, tudományos és egyéb műszaki szolgáltatásokból származó bevétel 9,0, az ehhez kapcsolódó kiadás 11%-kal emelkedett. A kutatás-fejlesztési szolgáltatások passzívuma 104 milliárd forint volt, az export 7,9, az import 3,6%-kal elmaradt az egy évvel korábbtól. A számviteli, könyvelési, könyvvizsgálói és adótanácsadói szolgáltatásokból származó bevétel 5,5, az ehhez köthető kiadás 1,5%-kal nőtt.

A kisebb súlyt képviselő alcsoportok közül az építési-szerelési szolgáltatások exportja 17, importja 11%-kal csökkent. A távközlési szolgáltatásokból származó bevétel 2,6%-kal mérséklődött, az ehhez kapcsolódó kiadás mindössze 1,2%-kal emelkedett.

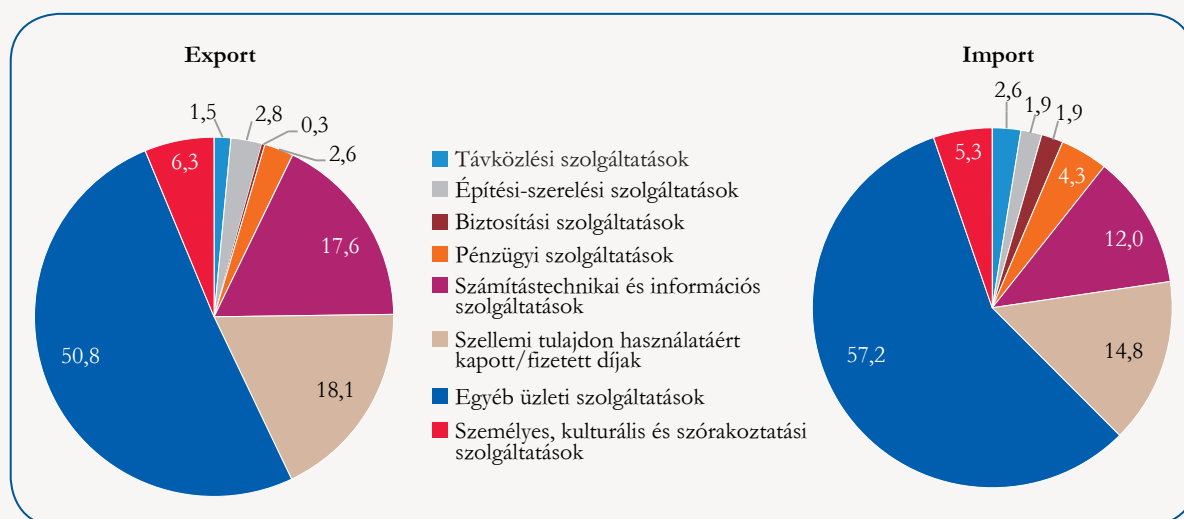
2016-ban az üzleti szolgáltatások **exportjában** hazánk legfontosabb partnere Németország volt, a bevétel 17%-a innen származott. A Németországba irányuló export 7,4%-kal nőtt 2015-höz képest, amelyhez jelentősen hozzájárult az építészeti, mérnöki, tudományos és egyéb műszaki szolgáltatások, valamint a számítástechnikai szolgáltatások növekedése.

Második legjelentősebb partnerünk az Egyesült Államok, a harmadik az Egyesült Királyság volt, az üzleti szolgáltatásokból származó bevétel 16, illetve 9,7%-ával.

Az Egyesült Államokba irányuló exportunk az előző évhez képest jelentősen, 45%-kal bővült. A növekedést elsősorban az üzletviteli tanácsadás és PR-szolgáltatások, a szellemi tulajdon használatáért kapott díjak és az audiovizuális szolgáltatások értékének emelkedése okozta. Az Egyesült Királyságba irányuló export 2,6%-kal nőtt, amelynek háttérében alapvetően az üzletviteli tanácsadás és PR-szolgáltatások értékének növekedése áll.

18. ábra

Az üzleti szolgáltatások megoszlása, 2016, %

2016-ban az üzleti szolgáltatások **importjában** is Németország volt hazánk legkiemelkedőbb partnere, a kiadás 23%-a ebben az irányban realizálódott. A Németországhoz kapcsolódó behozatali forgalom 1,8%-kal mérséklődött a kutatás-fejlesztési szolgáltatások nagymértékű csökkenésének következtében.

Második legfontosabb importpartnerünk az Egyesült Államok, harmadik az Egyesült Királyság volt, az üzleti szolgáltatásokból való 13, illetve 9,9%-os részesedéssel.

Az Egyesült Államok irányából 7,1, az Egyesült Királyság viszonylatában jelentősen, 35%-kal esett vissza az üzleti szolgáltatások importja. A csökkenést mindkét ország esetében főként a szellemi tulajdon használatáért fizetett díjak változása okozta.

Az üzleti szolgáltatások tekintetében a forgalom jelentős része (az export 63, az import 72%-a) az Európai Unió tagállamaival bonyolódott le. Az uniós országok viszonylatában az üzleti szolgáltatások exportja 4,7%-kal nőtt, az importja 5,8%-kal csökkent 2015-höz képest.

A **kormányzati szolgáltatások** a teljes szolgáltatás-külkereskedelmi forgalom csekély, 1% alatti részét teszik ki. 2016-ban a kormányzati szolgáltatások bevétele 35, kiadása 41 milliárd forint volt, amely az export 0,7%-os csökkenését, az import ugyanilyen mértékű növekedését jelentette 2015-höz viszonyítva.

4.2. A szolgáltatás-külkereskedelem alakulása vállalati jellemzők szerint

Magyarországon a szolgáltatás-külkereskedelem GDP-hez mért aránya lényegesen kisebb, mint a külkereskedelmi termékforgalom esetében. Ennek ellenére fontos szerepet játszik a nemzetgazdaság megítélésében, versenyképességében, nyitottságában, mert az aránya évről évre nő, a külkereskedelmi többletnek közel 50% arányban járul hozzá. Jelen fejezetünkben a gazdasági szereplők legfontosabb jellemzői alapján mutatjuk be a nagyobb szolgáltatáskategóriák külkereskedelmének alakulását.

A szolgáltatás-külkereskedelmén belül általában három fő területet különítünk el: a szállítást, a turizmust és az üzleti szolgáltatásokat. A szolgáltatások egy részét (pl. turizmus, pénzügyi és biztosítási szolgáltatások az üzleti szolgáltatásokon belül) nem vizsgáljuk ebben a fejezetben, ugyanis ezen adatokat nem minden esetben vagy egyáltalán nem lehet vállalatokhoz rendelni, ezáltal besorolni például tulajdonosi szerkezet vagy létszám-kategória alapján. A fennmaradó tevékenységek aránya a szolgáltatás-külkereskedelmén belül mind az importban (78%), mind az exportban (66%) jelentős, ezért ezek változása nagy hatással van egy adott időszak egyenlegére.

Üzleti szolgáltatások

A szolgáltatás-külkereskedelemben a magyar gazdaság szereplőit elsősorban az *üzleti szolgáltatások* igénybevétele, illetve nyújtása jellemzi. Importoldalón ezen szolgáltatások forgalmának a 45%-át az ártermelő ágazatban működő vállalkozások veszik igénybe. Exportoldalón az egyéb szolgáltatásokat nyújtó vállalatok szerepe a meghatározó, 2016-ban 39%-os volt a részesedésük.

19. tábla

Az üzleti szolgáltatások gazdasági ágazat szerinti megoszlása, 2016*

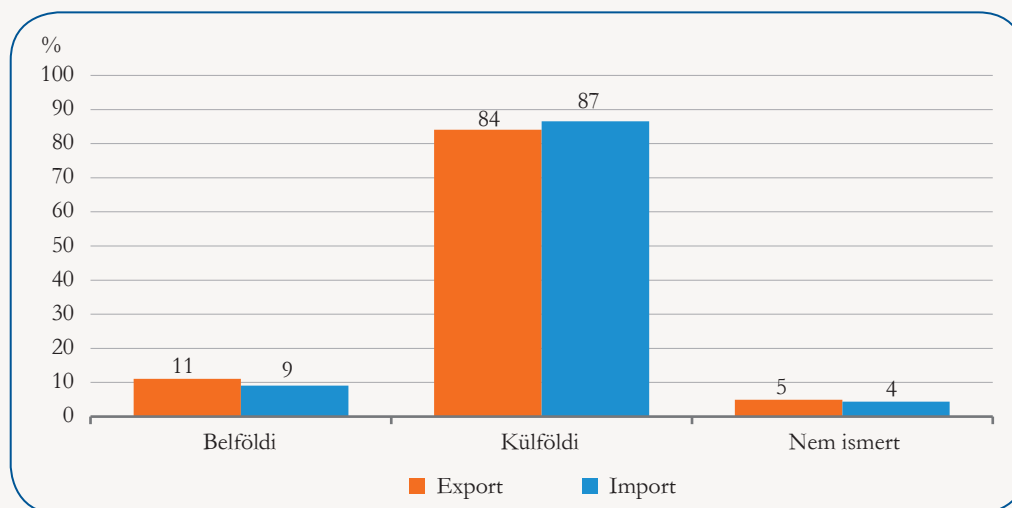
Gazdasági ágazat	Export, millió forint	Megoszlás, %	Import, millió forint	Megoszlás, %
Mezőgazdaság és ipar	562 464	21	1 119 232	45
Kereskedelem	201 800	8	278 513	11
Szállítás és raktározás	35 453	1	71 168	3
Információ, kommunikáció	833 497	31	477 555	19
Egyéb szolgáltatás	1 062 303	39	534 314	22
Összesen	2 695 517	100	2 480 782	100

* Kivéve pénzügy, biztosítás.

A szolgáltatás-külkereskedelemben részt vevők tulajdonosi szerkezetében nem történt jelentős változás az előző évekhez képest. A forgalom mindkét irányában a kereskedelem több mint háromnegyedét a többségi külföldi tulajdonú vállalatok bonyolították le. A többségi külföldi tulajdonú vállalatok dominanciája különösen jellemző az üzleti szolgáltatások kereskedelmére, ahol arányuk mintegy 85%-os (87% az importban és 84% az exportban). Ezen belül a külföldi vállalatok a legnagyobb súllyal a számítástechnikai szolgáltatások, valamint a szellemi tulajdonnal kapcsolatos szolgáltatások külkereskedelmében vesznek részt.

19. ábra

Az üzleti szolgáltatás-külkereskedelmet lebonyolító vállalatok tulajdonos szerinti megoszlása, 2016*

* Kivéve pénzügy, biztosítás.

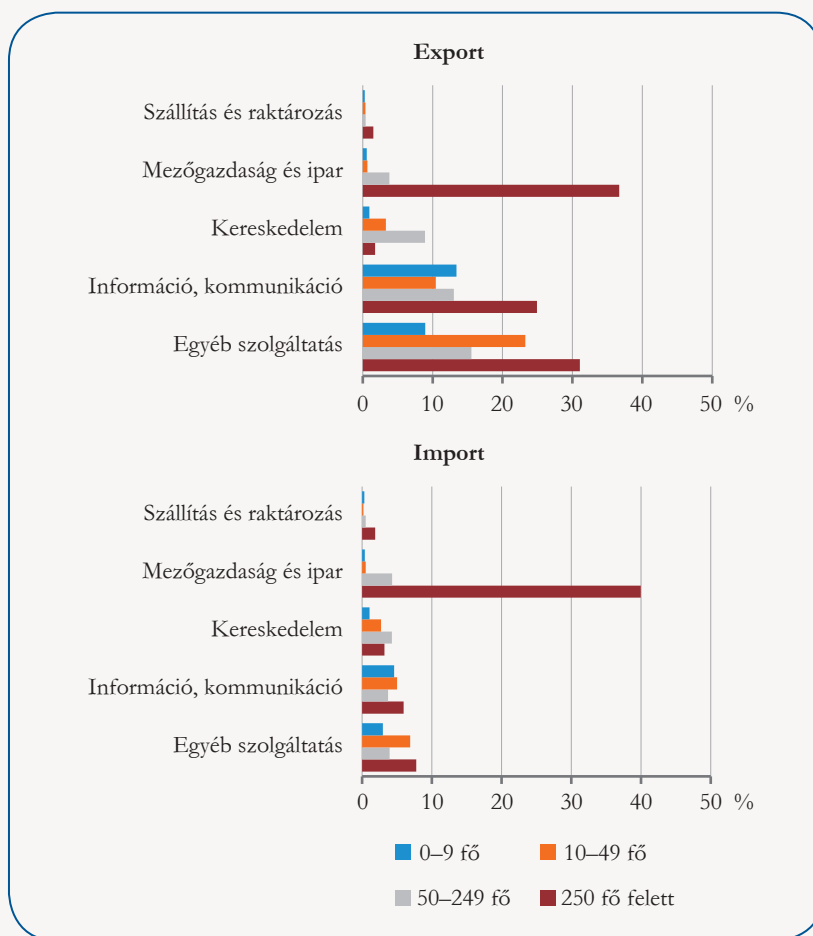
Fontos vizsgálati szempont lehet még hazánk szolgáltatás-külkereskedelmével kapcsolatban, hogy ahhoz milyen arányban járulnak hozzá a különböző méretű vállalkozások (létszámbesorolásuk alapján). Az üzleti szolgáltatásokon belül a nagyvállalkozások (legalább 250 főt foglalkoztató cégek) részesedése az importban 59, míg az exportban 48%. A középvállalatoknak mindössze az exportban elért részesedése

jelentős, ami meghaladja a 20%-ot. Minél kevesebb alkalmazottal dolgozik egy gazdasági szereplő, annál kisebb mértékben járul hozzá a szolgáltatás külkereskedelmi többletéhez.

Az üzleti szolgáltatások importján (kivéve pénzügy, biztosítás) belül nagyon jelentős az árutermelő ágazatokban tevékenykedő vállalkozások aránya (45%). Az 50 és 249 fő foglalkoztatottal rendelkező vállalkozások már csak az import 17%-át bonyolítják le, ezen belül az egyes ágazatok egyenlő arányban részesednek. Export tekintetében a legalább 250 fős nagyvállalatok közel 50%-os arányt tesznek ki, ezen belül az egyéb szolgáltatást, valamint a mezőgazdasági és ipari tevékenységet végző vállalkozások képviselnek jelentős mértéket. A 10–49 fős és 50–249 fős vállalatok szinte azonos mértékben részesednek az exportból (együttesen 40%). A 10 fő alatti vállalkozások részesedése is meghaladja a 10%-ot.

20. ábra

Az üzleti szolgáltatások forgalmának megoszlása a vállalkozások ágazati besorolása és létszáma alapján, 2016*

* Kivéve pénzügy, biztosítás.

Szállítási szolgáltatások

A *szállítási szolgáltatások* a teljes szolgáltatás-külkereskedelmi import 22, az export 25%-át adják. Ezeket a szolgáltatásokat jellemzően a szállítási ágazatba sorolt vállalkozások nyújtják, részesedésük 97%, valamint ők veszik igénybe a legtöbb ilyen jellegű szolgáltatást (68%). Importban még a termelő ágazatokban szereplő cégekhez tartozik jelentős forgalom (16%).

A *szállítási szolgáltatások* létszám-kategória szerinti megoszlása eltérő az üzleti szolgáltatásokétól, ugyanis exportban a nagyvállalatok bonyolítják le a teljes forgalom 65%-át, míg importban az arány 45%, az 50 és 249 közötti alkalmazottat foglalkoztató vállalkozások részesedése pedig mindkét irányban 21%-os.

A tulajdonosi szerkezet szempontjából 75%-ban külföldi érdekeltségű vállalkozásokhoz köthetők a szállítási szolgáltatások, ez 2 százalékponttal meghaladja a tavalyi értéket. Importban jelentősebb a része-

sedésük (83%), mint exportban. Ugyanebben a forgalmi irányban érdemes megemlíteni a hazai tulajdonú nagyvállalatokat is, amelyek 14%-kal részesednek a teljes forgalomból.

20. tábla

Szállítási szolgáltatások forgalma létszám és tulajdonosi szerkezet szerint, 2016

(millió forint)

Tulajdonos/ létszám, fő	0–9	10–49	50–249	250 felett	Összesen
Belföldi	40 398	133 077	185 076	277 735	636 286
Külföldi	112 788	271 398	370 459	1 224 703	1 979 348
Nem ismert	13 600	1 441	2 157	18 908	36 106
Összesen	166 786	405 916	557 692	1 521 346	2 651 740

Összességében a vállalati jellemzők alapján megfigyelhető, hogy az árutermelő ágazatok is jelentős mértékben részt vesznek a szolgáltatás-kereskedelemben, mivel a forgalom közel negyede hozzájuk köthető. A nagyvállalatok a teljes forgalom több mint felét adják, valamint a külföldi háttérű cégek szerepe sokkal meghatározóbb a hazai tulajdonú vállalkozásokénál. A legtöbb szolgáltatást a szállítással és raktározással foglalkozó, külföldi tulajdonban lévő nagyvállalatok nyújtják, míg importban a mezőgazdasági és ipari vállalatok szerepe a kiemelkedő, amelyek ugyancsak külföldi tulajdoni háttérrel és 249 főt meghaladó alkalmazotti létszámmal rendelkeznek.

Módszertani információk

Külkereskedelmi termékforgalom

A külkereskedelmi termékforgalom statisztikai rendszere a nemzetközi termékforgalmi statisztika megfigyelésére vonatkozó ENSZ-ajánlásokban közzétett alapelvek, fogalmak és meghatározások figyelembevételével készül. Az Európai Unió rendeletei szabályozzák két alrendszerének működését: az unió tagállamaival lebonyolított (a továbbiakban uniós) forgalomra vonatkozóan az Európai Parlament és Tanács 638/2004/EK és Bizottság 1982/2004/EK rendeletei az irányadóak, míg az unión kívüli országokkal folytatott (a továbbiakban unión kívüli) kereskedelem statisztikája az Európai Parlament és a Tanács 1172/1995/EK, valamint a Bizottság 92/2010/EK és 113/2010/EK rendeleteinek előírásai szerint készül.

Magyarország külkereskedelmi termékforgalma az uniós és az unión kívüli forgalom összege.

Az adatok forrása: az uniós kereskedelemre vonatkozóan a forgalmazó vállalatoktól kérdőíven begyűjtött adatok, míg az unión kívüli forgalom tekintetében a Nemzeti Adó- és Vámhivatal vám eljárás keretében begyűjtött adatai állnak rendelkezésre. A villamosenergia-forgalmi adatok adminisztratív adatforrások felhasználásával kerülnek összeállításra. Az adatok statisztikai feldolgozása a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) szakmai irányításával folyik.

Az uniós forgalom adatait a KSH – a vonatkozó rendeleteknek megfelelően – nem teljeskörűen gyűjti be. A forgalmazók közel kilenctizede (a kis- és közepes vállalkozások döntő többsége) mentesül az adatszolgáltatási kötelezettség alól, de ezáltal mindössze a teljes forgalom mintegy 3–7%-a kerül ki a statisztikai megfigyelés köréből. Az adatszolgáltatás alól (teljesen vagy részlegesen) felmentett, valamint a kötelezettségüknek eleget nem tevő vállalatok adatait a KSH adminisztratív adatforrások és idősorok felhasználásával becslésszerűen pótolja.

A megfigyelés köre: a külkereskedelmi termékforgalom jellemzően rezidens és nem rezidens gazdasági alanyok között bonyolódik. A külkereskedelmi forgalom megfigyelése az ország gazdasági területének határát átlépő termékek számbavételén alapul, azzal a megkötéssel, hogy – az aktív feldolgozás vagy vámfelügyelet melletti feldolgozás miatt szállított áruk kivételével – vámraktárakba külföldről belépő, illetve onnan külföldre szállított termékek nem szerepelnek a statisztikában, a vámbelföld és a vámraktárak közötti forgalom azonban igen.

A megfigyelt ügyletek döntő többsége adásvétel, de a külkereskedelmi termékforgalomba tulajdonosváltással nem járó és/vagy ellenszolgáltatás nélküli esetek is tartoznak. Így az adatok tartalmazzák például a bérfeldolgozásra szállított anyagokat, és a munka elvégzése után visszaszállított késztermékeket (mindkét esetben azok teljes értékén), a pénzügyilízing-ügyleteket (a lízingelt áru kamat és kezelési költségek nélküli piaci értékén) és a térítési árakat, valamint néhány speciális termék behozatalát és kivitelét is (pl. vezetéken szállított gáz és elektromos áram).

Nem tartoznak a megfigyelésbe a szolgáltatási ügyletek (pl. javítás, operatív lízing, közvetlen reexport) keretében szállított áruk, az ország területén külföldi közlekedési eszközök részére eladott, illetve hazai közlekedési eszközök részére külföldön vásárolt üzemanyag stb. (Részletes felsorolás „A magyar külkereskedelmi termékforgalmi statisztika módszertana” (KSH, Budapest, 2005) c. kiadványban található.)

A külkereskedelmi termékforgalom értéke behozatal esetében c.i.f.-, kivitel esetében f.o.b.-paritáson kifejezett érték. C.i.f.: a behozott áru piaci értéke a magyar határon, beleértve a szállítással kapcsolatos összes – a magyar határig felmerülő – költséget és a szállítás alatti biztosítást. F.o.b.: a kivitt áru piaci értéke a magyar határon, beleértve az árunak a határig szállításával kapcsolatban felmerülő szállítási és biztosítási költségeket.

A forintban közölt értékek uniós forgalom esetén az adatszolgáltató számviteli politikájában meghatározott banknak a beérkezés vagy kiszállítás napján érvényes napi deviza-középárfolyama alapján állnak elő. Unión kívüli forgalom esetén az átszámítás az áru vámkezelését megelőző hónap utolsó előtti szerdáján jegyzett MNB-devizaárfolyam alapján történik. Az euró- és dollárértékek előállításához a forintadatokból, uniós forgalom esetén havi átlagos MNB-árfolyam alapján, unión kívüli forgalom esetén a fenti módszerrel történik.

A külkereskedelmi forgalom egyenlege a kiviteli és a behozatali forgalom értékének különbsége.

Az áruszerkezeti csoportosítás az ENSZ egységes nemzetközi kereskedelmi termékjegyzéke (SITC Rev. 4.) szerint készült.

Az alapadatok begyűjtése az EU-tagállamok számára kötelezően előírt vám- és külkereskedelem-statisztikai osztályozás, a Kombinált nómenklatúra (CN) szerint valósul meg.

Az egyes országcsoportok tartalma

EU-15: Ausztria, Belgium, Dánia, Finnország, Franciaország, Görögország, Hollandia, Írország, Luxemburg, Egyesült Királyság, Németország, Olaszország, Portugália, Spanyolország, Svédország; új tagállamok: Bulgária, Ciprus, Csehország, Észtország, Horvátország, Lengyelország, Lettország, Litvánia, Málta, Románia, Szlovákia, Szlovénia; EU-28: a két előző csoport együttesen. A további országok besorolása a földrajzi elhelyezkedésük alapján történik.

A kivitel országcsoportonként részletezett adatai rendeltetési országok szerinti, a behozataléi feladási ország szerinti számbavételen alapulnak.

A vállalati jellemzők szerinti külkereskedelmi termékforgalom a kijelölt forgalmazók adatai mellett tartalmazza a küszöb alatti forgalmazók adatait is, részben tartalmazza a vámregisztrációk forgalmát, de nem foglalja magába a villamosenergia-kereskedők által lebonyolított forgalmat, valamint a magánforgalmat. Az áfa- és a vámregisztrációk forgalmát a velük kapcsolatban lévő rezidens vállalatoknak számoljuk el, ha a belföldi partnerről rendelkezünk információval. Az áfaregisztrációknak definíció szerint nincs alkalmazottjuk, ezért a „nem ismert” létszám-kategóriába kerülnek, ha a belföldi kapcsolataikról nincs információnk. A partnerkapcsolatok számításánál a küszöb alatti vállalatok esetében az ún. A60-as összesítő nyilatkozat adatait vettük figyelembe, ezért táblázatban a „nem ismert” kategória azt jelenti, hogy a cég nyilatkozata nem áll rendelkezésünkre. A termékek jellege szerint az import és az export forgalom a TESZOR (Termékek Tevékenység Szerinti Osztályozása) csoportok összevonásával készült. A küszöb alatti vállalatok által forgalmazott termékekről nincs egyedi (vállalati szintű) információnk.

Árindexek

A külkereskedelmi termékforgalom árszintváltozásának mérésére a tényleges piaci árak megfigyelésén alapuló árindexeket számít a KSH. A homogén termékcsoportok (élelmiszerek, nyersanyagok, energia-hordozók) indexeinek becslése a külkereskedelmi termékforgalmi statisztika keretében begyűjtött mennyiségi és értékadataiból számított egységértékeken alapul. Az árak alakulása szempontjából heterogén termékcsoportoknál (feldolgozott termékek, valamint a gépek és szállítóeszközök) az árszintváltozást vállalati adatközlésből származó, reprezentáns termékek tényleges tranzakciós áraiból számítja a KSH. Az indexek Fisher-formula szerint készülnek, teljes termékforgalmi súlyok felhasználásával.

A volumenindex a forint értékindexből a bázisidőszak és a tárgyidőszak között bekövetkezett forintárszint-változás hatásának kiszűrésével készül, vagyis a volumenindex az értékindex és a megfelelő árindex hányadosa.

Fogalmak

C.i.f/f.o.b konverzió: fuvarparitás miatti konverzió.

Áfaregisztrációk: nem rezidens vállalkozások, amelyek gazdasági tevékenységet folytatnak Magyarország területén.

Bunker üzemanyag exportja: a szállítóeszközzel rendelkező külföldi vállalatok által Magyarországon vásárolt kereskedelmi célú üzemanyag értéke.

Bunker üzemanyag importja: a szállítóeszközzel rendelkező magyar vállalatok által külföldön vásárolt üzemanyag értéke.

Módszertani források

A magyar külkereskedelmi termékforgalmi statisztika módszertana (KSH, Budapest, 2005)

A KSH honlapján közzétett módszertani információk (metaadatok) az alábbi címen érhetők el:

http://www.ksh.hu/apps/meta.objektum?p_lang=HU&p_menu_id=120&p_ot_id=100&p_obj_id=QKT&p_session_id=31589148

A külkereskedelmi termékforgalmi árstatistika módszertana az alábbi linken érhető el:

http://www.ksh.hu/apps/meta.objektum?p_lang=HU&p_menu_id=120&p_ot_id=100&p_obj_id=QSK&p_session_id=31589148

Szolgáltatás-külkereskedelem

A szolgáltatás-külkereskedelmi adatok összeállítása a **184/2005/EK**, az **555/2012/EU** és a **707/2009/EK-rendeletek** (a fizetési mérleggel, a szolgáltatások nemzetközi kereskedelmével és a közvetlen külföldi befektetésekkel kapcsolatos közösségi statisztikákról) alapján történik.

Az adatok forrása: a KSH adatgyűjtései; a hiányzó adatok pótlása és teljeskörűsítése adminisztratív adatforrások felhasználásával történik.

Szolgáltatások külkereskedelme: minden olyan magánjogi szerződésen alapuló ügylet, amelynek során egy ország rezidense nem rezidens részére szolgáltatást nyújt (export), illetve nem rezidenstől szolgáltatást vesz igénybe (import).

Szolgáltatás-külkereskedelmi forgalom értéke: a szolgáltatásoknak a számlán feltüntetett, forgalmi adó nélküli értéke. Amennyiben az ügylet devizában valósul meg, a forintra való átszámítás a teljesítés időpontjában érvényes, hivatalos MNB-devizaárfolyam alapján történik.

A szolgáltatások teljesítése: a rezidens és nem rezidens közötti szolgáltatás ügylet lebonyolításának tényleges időpontja, azaz amikor a szolgáltatást nyújtották, illetve igénybe vették. Ez eltérhet a pénzügyi teljesítéstől.

Adatok revidiálása: a jelenleg publikált adatok a 2017. év zárását követően 2018 márciusában revidálásra kerülnek.

A szolgáltatások az alábbi tevékenység és partnerország szerinti csoportosításban kerülnek megfigyelésre és publikálásra:

Turizmus: külföldiek magyarországi kiadásai; magyarok külföldi költségei. A nemzetközi előírásokkal összhangban a szolgáltatás-külkereskedelmi forgalom turizmusadatai nem tartalmazzák a nemzetközi közlekedéssel kapcsolatos bevételeket és kiadásokat, amelyek azonban szerepelnek a „Nemzetközi turisztikai kereslet” c. kiadvány adatai között, ezzel szemben tartalmazzák az illegális szolgáltatásokkal kapcsolatos tételeket is.

Szállítási szolgáltatások módozatokként: tengeri szállítás, légi szállítás, vasúti szállítás, közúti szállítás, belvízi szállítás, csővezeték-szállítás és villamosenergia-átvitel, egyéb kiegészítő szállítási szolgáltatások, postai és futárszolgálat.

Üzleti szolgáltatások az alábbi csoportok szerint: távközlési szolgáltatások, építési-szerelési szolgáltatások, biztosítási szolgáltatások, pénzügyi szolgáltatások, számítástechnikai és információs szolgáltatások, szellemi tulajdon használatáért kapott/fizetett díjak, egyéb üzleti szolgáltatások, valamint személyes, kulturális és szórakoztatási szolgáltatások.

Kormányzati szolgáltatások

Partnerország: a turizmusban az utazót küldő ország, a külföldre utazó magyar állampolgárok esetében a célország. Szállítási szolgáltatásoknál exportban a számlát fizető, importban a számlát kiállító honossága szerinti ország. Üzleti szolgáltatások esetén az az ország, amelyben a szolgáltatás-külkereskedelmi ügyletben részt vevő külföldi gazdasági szervezetet bejegyezték.

Az egyes országcsoportok tartalma megegyezik a külkereskedelmi termékforgalom esetében megadottal.

A KSH honlapján közzétett módszertani információk (metaadatok) az alábbi címen érhetők el:

http://www.ksh.hu/apps/meta.objektum?p_lang=HU&p_menu_id=110&p_ot_id=100&p_obj_id=QKS&p_session_id=23550740

A szolgáltatás-külkereskedelmi adatok vállalati jellemzők szerinti elemzésének pontos módszertana jelenleg kialakítás alatt áll európai uniós szinten.

Módszertani források

Manual on Statistics of International Trade in Services (2010), Balance of Payments and International Investment Position Manual, 6th edition (IMF, 2009).

Jelmagyarázat:

.. = Az adat nem ismeretes.

0 = A mutató értéke olyan kicsi, hogy kerekítve zérust ad.

Elérhetőségek:

kommunikacio@ksh.hu

[Lépjen velünk kapcsolatba!](#)

Telefon: (+36-1) 345-6789